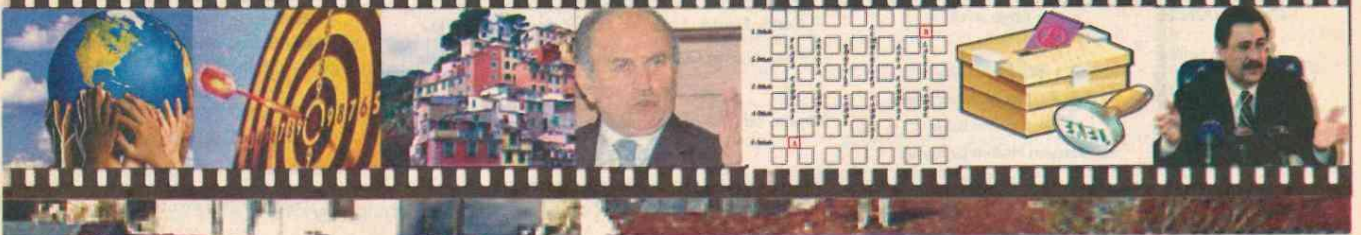

teknikemek

mühendislik, mimarlık ve planlamada

Yıl: 1, Sayı: 4, Şubat-Mart 2009, Eder: 50 Ykr,

"Yerel Yönetim
Anlayışızlığı"

Yayın Kurulu'ndan

Teknikemek'in 4. sayısıyla merhaba!

Geçtiğimiz sayımızda, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusu dosyamızda değişik yönleriyle ele alınmış, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin özel sektöre teslim edilemeyeceği, kar hesaplarının faturasının çalışanların canı ve sağlıklarıyla ödenmek durumunda kaldığı ifade edilmişti.

Bu sayımızda dosya konumuz; 29 Mart'ta yapılacak olan yerel seçimlerle beraber ülkenin seçim sath-ı mahaline girmesi nedeniyle "Yerel Yönetimler" olarak seçildi. Bin bir vadin döndüğü, yerelerde başkan adayları çevresinde ihaleci, kapkaççı ekiplerin toplandığı, partilerin Kürt açılımından Alevi saçılımına kadar yeniliklere "yürüdükleri" seçimler doğru bir zeminde elbette tartışılmıyor.

Kapitalizm, neo-liberal politikalarla hız kazanan sermayenin "küreselleşmesi" ve bunun yerel yönetimlere biçtiği rolün çizdiği sınırlar içerisinde halkçı bir belediyeçilik elbette mümkün değildir. Halkçı belediyeçilik mücadelesi aynı zamanda neo-liberalizmin çizdiği sınırları parçalama, kapitalizmin olmazlarıyla çatışma anlamına gelir. Böyle bir perspektifle hareket edilmediği sürece belediye başkanı kim olursa olsun, sıfatı ne olursa olsun halkçı bir belediyeçilik anlayışının egemen kılınması gerçekçi değildir. "Özgün"lükler ve çeşitli gerçeklerle liberal sol ve "radikal" solcuların gizli veya açık olarak burjuva düzen partilerini desteklemesi ise görünüşteki devrimciliğin altında gizlenen düzene bağlılığın göstergelerinden biridir. Bunun kapitalizme karşı verilecek mücadeleye katkısı olmayacağı ise kesindir.

Teknikemek, yerel yönetimlere bu anlayışla bakarken sosyalist olmamakla beraber halkçı, ilerici, neo-liberalizme karşı çıkan görüşlere de yer vermektedir. "Küreselleşmecilik"e, neo-liberal politikalara karşı mücadelede demokratik ve halkçı güç ve anlayışlara da sayfalarını açmaktadır.

Dosya konumuzda mevcut belediyeçilik anlayış(sızlığı) ele alınmış, Meslek Odalarının yöneticileri, akademisyen, mühendis ve mühendislik öğrencilerinin yazılarında alternatifler tartışılmıştır.

Bu sayımızda sansürlenmiş sitelerden, işverenlerin kardan "zarar etmemek" için yerine getirmedikleri önlem alma sorumluluğundan, krizden ve belediyelerin burslarından da bahsediyoruz.

Önümüzdeki dönem de, kriz etkisini gösterecek gibi gözüküyor. Bu da sendikaların, meslek örgütlerinin ve siyasi partilerin önüne hem daha zorlu hem de daha büyük olanakların olduğu bir süreci sunuyor. Bunun değerlendirilmesi elbette bizlere bağlı.

Öneri, yazı ve eleştirilerinizi bekliyoruz...

Günlük EVRENSEL

gazetesi ile birlikte

İki Ayda bir Salı günleri

ücretsizdir.

Fiyatı: 50 Ykr

Türü:
Yaygın süreli

Bilgi Basın Yayın
San. Tic. Ltd. Şti. Adına Sahibi:
Ahmet Sami Belek
Yazışları Müdürü (Sorumlu):
Fatih Polat

Yayın Kurulu: Ali Bülbül, Prof. Dr. Arif Nacaroğlu, Celal
Cezim, Ertuğrul Ünlütürk, M. Arif Koşar, Mustafa H.
Tiftikçi, Nurten Gültekin Çalık, Selçuk Karstarlı, Taylan
Toral, Tunç Şenel

Yönetim Yeri: Eskişehir Mahallesi Dolapdere Caddesi Karabatak
Sokak No: 27/2 Şişli /İSTANBUL
Tel: (0212) 2332036 Faks: 2331860-70

Baskı: SM. Matbaacılık

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad.
Altay Sokak. No:10 (A Blok)
Yenibosna-Bahçelievler / İSTANBUL
Tel: 0 212 654 94 18

Dağıtım: Doğan Dağıtım

e-posta: teknikemek@hotmail.com
teknikemek@evrensel.net

İçindekiler

2 Yayın Kurulu'ndan

3 Emperyalizme Karşı Demokratik Birlik / Tunç Şenel

4 Haber/Etkinlik

6 Sosyalizmin Kentleri / Emrehan Ünlütürk

7 Kentsel Çevre Yönetimi ve Sorunlar

Ethem Torunoğlu

9 Yerel Yönetimler ve Konut / Semiha Dugan

10 Belediye + Plan + Seçim +

Tarım Toprakları= Rant / Mustafa Altrokka

12 Yerel Yönetimler Ve Enerji / Sevdâ Elcec

13 Yerel Seçimler Öncesinde Türkiye Kentlerine İlişkin

Bir Değerlendirme / Doç. Dr. H. Tarık Şengül

14 Kapitalizmin Yeniden Üretim Sürecinde Kentler

Satı Burunucu Çalı

16 Kriz, Mühendis ve Mimarlar...

Mustafa Kadioğlu

17 İnternet Yasakları Üzerine / Mehmet Yazıcı

19 İşverenin Önlem Alma Borcu / Bedri Tekin

20 Yerelleşme, Yerel Yönetimler ve Bölge Kalkınma

Ajanları / Semra Çaralan

22 Barış Herkesin İşidir / Selçuk Karstarlı

23 Kitap / M. Arif Koşar

24 Bursuz Kaldık / Hasan Uçar

EMPERYALİZME KARŞI DEMOKRATİK BİRLİK

Tunç ŞENEL
Makine Mühendisi

Türkiye'nin ilk gündemlerinden birini oluşturan, ekonomik krizi gündemden düşürmek üzere sıcak tutulduğu akıllara gelen, aslında organizasyonu ve mensupları yıllardır aşikar olan Ergenekon çetesine yönelik davalar, bir dizi gözaltı ve tutuklamalarla devam etmekte, ancak halk yığınlarının hareketiyle birleşmediği sürece derin devletin tasfiyesine yönelmemekte, her seferinde teğet geçmektedir. Genel Kurmay'ın da "müdahil olduğu" davanın, kısmi mahkumiyetlerle sınırlandırılıp sona erdirilmesi olasılığı yüksektir. Bu arada ana muhalefet lideri de, Gladyo'nun avukatının kendisi olduğunu ilan ederek bu örgüte sahip çıkmış, AKP'nin göstermelik de olsa operasyonuna gönülrü razı olmuştur.

Kriz

Ekonomik krizin son geldiği noktada her gün yüzlerce işçi işten atılmaları karşı karşıya kalmakta, şimdilik işini kaybetmeyenler ise işveren işten atma tehditleri karşısında kırk katır mı, kırk satır mı misali maaşlarının düşürülmesine, sıfır zamma ya da ücretsiz izinlere razı olmak zorunda bırakılmıştır. Sendikalar (sendika bürokrasisi), emek platformu (birkaç şube yönetimi dışında) ve konfederasyonlar kriz dayatmalarına karşı birlikte hareketi örgütleyememiş, karşı duruş sergileyememiş ve sınıfı mücadeleye sevk edememiştir. Dolayısıyla da krizin faturası şimdilik emekçi halkın ve sınıfın üstüne yüklenmiş durumdadır. Ancak bu mücadele uzun soluklu bir mücadeledir ve gelecek günlerde sergilenecek mücadeleyle kayıplar kazanımlara dönüştürülebilir.

İsrail'in Gazze Katliamı

Başını ABD'nin çektiği AB ve diğer emperyalistler on yıllardır Ortadoğu'yla ilgili

planlarını (BOP ya da ÇOP) adım adım gerçekleştirme yolunda bir aşamaya daha gelmiş ve bölgedeki jandarmaları İsrail ve Türkiye başta olmak üzere işbirlikçi gerici, monarşik Arap yönetimlerinin de onayıyla bölgede Irak'tan sonra ABD'ye sıkıntı yaratan bir unsur olan Filistin'i etkisizleştirme yoluna girmiştir. Türkiye ile stratejik işbirliği kapsamında Tayyip Erdoğan'ı (BOP eş başkanı) bilgilendiren Olmert, hemen ertesinde Gazze'de Filistin direniş hareketine karşı operasyona girmiştir. Hükümet, zaten haberdar olduğu bu durum karşısında kamuoyunun baskısıyla basit birkaç kınamadan öteye gitmeyen açıklamayla işgali geçiştirmiş ve İsrail ile yapılan askeri ve stratejik işbirliğinin iptal edilebileceği gibi yaptırım gücü olan uygulamalardan, açıklamalardan kaçınmaya özellikle dikkat etmiştir. Aslında bu durum AKP'nin yumuşak karı olup, tabanın duyarlı olduğu bir konu olması sebebiyle yaklaşan mahalli seçimlerde emek ve demokrasi güçlerinin teşhir imkanlarını arttırmaktadır.

Yerel Seçimler

29 Mart'ta yapılacak mahalli seçimler emek ve demokrasi güçleri açısından önemli bir sınavdır. Seçimlerde demokrasi güçleri arasında yapılacak olan işbirliği basit bir aritmetik hesap olmaktan öte; emek ve demokrasi güçlerinin birlikte çalışmayı örecekları bir meera olacak. Çatı Partisinin omurgasını yaratacaktır. Çatı Partisi, hükümetin işbirlikçi ve neo-liberal politikalarına geri adım atılabileceği gibi dünyada ve Ortadoğu'da ezilen halkların bir kazanımı, dünya sosyalist hareketi için örnek gösterilecek önemli bir deneyim olacaktır. Emperyalistler açısından Türkiye'deki hesaplarını bir kez daha gözden geçirmelerine neden olacaktır.

HABERLER

TMMOB Meşaleli Yürüyüşler Düzenledi!

27 Aralık 2008 - Krize, yoksulluğa, işten atmalara, 2009 bütçesine ve AKP'nin politikalarına karşı tepki göstermek amacıyla, TMMOB, DİSK, KESK ve TTB'nin çağrısıyla illerde meşaleli yürüyüşler gerçekleştirildi. Ankara'da yüzlerce kişi "Krizin bedelini öde-meyeceğiz, işten atılmalar durdurulsun, zam-lar geri alınsın" talepleriyle halk için bütçe istediler.

İzmir Kent Sempozyumu Yapıldı!

08-10 Ocak 2009 - TMMOB İzmir Kent Sempozyumu Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi'nde yapıldı. İzmir'in ulaşımdan çevreye, enerjiden kentleşmeye farklı alanlardaki sorun-larının masaya yatırıldığı sempozyum üç gün sürdü.

Nükleer İhaleyi NKP Protesto Etti!

19 Ocak 2009 - Nükleer Santral ile ilgili ihaleye giren tek şirket olmasına rağmen sürecin TETAŞ tarafından devam ettirilmesi ve son fiyat zarfının açılmasıyla ilişkili olarak NKP (Nükleer Karşıtı Platform) üyeleri tarafından basın açıklaması yapıldı.

Ankara II. Kent Sempozyumu düzenlendi!

16-17-18 Ocak 2009 - TMMOB Ankara İl Koordinasyon Kurulu tarafından II. Ankara Kent Sempozyumu düzenlendi.

Teknik Emek Gücünün Örgütlen-mesi!

31 Ocak 2009 - Teknik Emek Gücünün Örgütlenmesi paneli İstanbul Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nün Balmumcu'daki konferans salonunda gerçekleştirildi. Panele 75 kişi katıldı.

Konuşmacılar:

Prof. Dr. Atilla Gökçürk, Mehmet Beşeli (Birleşik Metal-İş Genel Sekreter Yrd.), Kurtuluş Kaya (EMO İst. Şubesi Başkan Yardımcısı), Özgür Günay (Elektronik ve Haberleşme Mühendisi), Ece Kocabağcı (Bilgisayar Mühendisi)

FUARLAR

14 - 22 Şubat 2009: Avrasya Boat Show (3. Deniz Araçları, Ekipmanları ve Aksesuarları Fuarı), CNR Expo İstanbul

19 - 22 Şubat 2009: GAPFOOD (Gıda, Gıda Teknolojileri ve Ambalaj), Gaziantep

19 - 22 Şubat 2009: Anatolia Automotive'09 (Otomotiv Yan Sanayi, Oto Yedek Parça ve Servis Ekipmanları Fuarı), Antalya

26 Şubat - 01 Mart 2009: 4. İstanbul Boya 2009 (Boya ve Teknoloji Fuarı), İstanbul Fuar Merkezi

26 Şubat - 01 Mart 2009: Güneş Enerjisi'09 (2. Güneş Enerjisi Teknolojileri Fuarı), İstanbul Fuar Merkezi

ETKİNLİKLER

20-21 Şubat 2009: Maden Mühendisleri Odası 1. Altın Politikaları Sempozyumu'nu Maden Mühendisleri Odası Salonunda gerçekleştirecek.

20-21 Şubat 2009: TMMOB Yerel Yönetimler ve Kentleşme Sempozyumu IMO Teoman Öztürk Salonu'nda yapılacaktır.

21 Şubat 2009: TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından "29 Mart 2009 Yerel Yönetim Seçimlerine Doğru" başlıklı panel düzenlenecektir. ÇTÜ Maçka Sosyal Tesisleri Konferans Salonu'nda saat 13:00'te düzenlenecek olan panele IMO İstanbul Sube Başkanı Cemal ÇÖKÇE başkanlık yaparken Prof. Dr. Rusen KELEŞ, Prof. Dr. Erol KÖKTÜRK, Doç. Dr. Adalet BAYRAMOĞLU ALADA, Prof. Dr. Murat GÜVENÇ konuşmacı olarak katılacak.

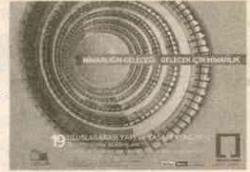
25-27 Şubat 2009: TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından 7. Uluslararası Endüstriyel Hammaddeler Sempozyumu Kuşadasında yapılacaktır.

28 Şubat 2009: TMMOB Sanayi Kongresi 2009'a giderken Kriz ve Sanayi Sektörlerinin Durumu Sempozyumu Ankara'da Milli Kütüphane Konferans Salonu'nda Makine Mühendisleri Odası tarafından gerçekleştirilecektir. Sempozyumda; Otomotiv, Metal, Makine İmalat, Tekstil, Enerji, Kimya, Elektrik-Elektronik, Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi Sektörleri ele alınacak, bu sektörlerin bağlı olduğu dernek, birlik ve odaların değerli temsilcileri konuşmacı olarak katılacaktır. Sunumlarda 2001 krizinden buyana ülke ekonomisinde ve sektörlerde yaşanan gelişmeler ve sorunlar sayısal verilerle ortaya konacaktır.

6-7 Mart 2009: TMMOB Bursa Kent Sempozyumu Çalılıkpalas Otel'de düzenlenecektir.

7-8 Mart 2009: TMMOB Mimarlar Odası İşyeri Temsilcilikleri Esgüdüm Komitesi'nin koordinasyonunda Ankara'da "Kamuda ve Özel Sektörde Ücretli Çalışan Mimarlar" Kurultayı gerçekleştirilecek.

7-8 Mart 2009: TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından düzenlenecek olan 2. Öğrenci Kurultayı (MAMÖK-2) İzmir'de yapılacaktır.

20-21 Mart 2009: 21. Uluslararası Yapı & Yaşam Kongresi, Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından Bursa Uluslararası Fuar Merkezinde düzenleniyor.

26 Şubat - 01 Mart 2009: İzalasyon (22. Uluslararası Enerji, Elektrik Tesisatı, Aydınlatma, Ölçme, Koruma, Elektronik, Haberleşme ve Otomasyon Teknolojileri Fuarı), Altınpark Fuar Merkezi, Aydınlikevler, Ankara

26 Şubat - 01 Mart 2009: WIN World of Industry 2009 2. Faz (OTOMASYON'09 (16. Endüstriyel Otomasyon Fuarı), ELECTROTECH'09 (10. Enerji, Elektrik ve Elektronik Fuarı), HYDRAULIC & PNEUMATIC'09 (6. Akışkan Gücü Teknolojileri Fuarı)), Tüypap Fuar ve Kongre Merkezi, İstanbul

31 Mart - 05 Nisan 2009: Tatef 2009 (Uluslararası Metal İşleme ve Teknolojileri Fuarı), CNR Expo İstanbul

Yerel Yönetim "Anlayışsızlığı" ve Demokratik Halkçı Belediyecilik

29 Mart Yerel seçimlerine iki aydan az bir süre kaldı. Aday mı, siyasal parti mi tartışmaları devam ederken yerel yönetim anlayışları, taşeronlaştırma, kalkın yönetime katılması, belediye hizmetlerinin piyasa açılması, ulaşım, eğitim vb. konular kasıtlı olarak tartışmanın dışında tutulmakta, zaten birçok düzen partisinin yerel yönetim anlayışında bir farklılık bulunmamaktadır.

Benzer anlayışlar karşısında Teknikemek, mevcut yerel yönetim anlayışının kime hizmet ettiğini ortaya koyarak demokratik ve halkçı bir belediyecilik anlayışının enerji, çevre, konut, planlama, çalışma yaşamı, tarım, idari yapı vb. konulardaki bakış açısını ortaya koyarak meseleyi sorunlar üzerinden tartışıyor.

Halkçı belediyecilik için verilen mücadele kapitalizmin olmazsa olmazlarına ve neo-liberal politikalara karşı mücadeledir. Elbette, teorik olarak -eksik ve bir yönüyle de olsa- kapitalizmin sınırları içerisinde demokratik bir işleyiş kurulabilir. Ancak halkçı ve demokratik belediyeciliğin kapitalizmin sınırları içerisinde genel bir eğilim halini alması nihai olarak söz konusu olamaz. Ki, bu konudaki tutarlılık ve istikrar da kapitalizme karşıtlığı zorunlu kılar.

Dosyamızda Ertuğrul Ünlütürk nasıl bir kent sorusuna "her yönüyle" yanıt veriyor. Çevre Mühendisi Dr. Ethem Torunoğlu yazısında, yerel

yönetimlerin çevreye yaklaşımını ele alıyor. Mimar Semiha Dugan da yerel yönetimlerin konut politikasına değinip insanın yaşam alanlarından biri olan konutun önemini, bu konudaki politikasızlığı eleştiriyor. Ziraat Yüksek Mühendisi Mustafa Altıokka Yerel Yönetimlerin tarım arazilerini rant aracı olarak görmesini eleştiriyor. EMO Ankara Şube Yöneticisi Sevda Elcin de kentlerin enerji sorununu ele alarak mevcut yerel yönetimlerin piyasacı anlayışlarını konu edinirken, Şehir Planlamacıları Odası Genel Başkanı Doç. Dr. H. Tarık Şengül seçimler öncesi yerel yönetimlere dair genel bir çerçeve sunuyor. Tüm-Bel-Sen Ankara 2 Nolu Şube Başkanı Satı Burunucu Çalı yerel yönetimlerde halkın hakkı olan hizmetlerin piyasa açılmasını konu edinerek, sermayenin yerel yönetimleri dahi kar hesaplarına entegre eden anlayışı eleştiriyor.

Dosyamız yerel yönetimlere dair herşeyi söylemek bir yana yalnızca bir başlangıç yahut mevcut birikime bir katkıdır. Teknik elemanlar, kendi alanlarında kapitalizmin halka karşı niteliğini ortaya koymak, emekçi mimar mühendislerin çıkarlarının genel olarak emekçi halkın çıkarlarından ayrı olmadığı bilinciyle demokratik ve halkçı belediyecilik için, dolayısıyla sermayenin neo-liberal, halk düşmanı politikalarına karşı demokrasi ve bağımsızlık için aydın ve emekçi kimliğiyle mücadeleye katılmalıdır. Dosyamızın buna hizmet etmesi dileğiyle...

Kent sorunlarının bir düzen sorunu olduğunun en güzel örneğini, 1990'lı yılların başında bir iş seyahati için Moskova'ya gittiğimde fiilen yaşamıştım. Karadeniz'i geçtiğiniz andan itibaren, üzerinde uçtuğunuz irili ufaklı bütün yerleşim birimlerinin planlı bir kentleşme anlayışıyla yapıldığını görüyorsunuz. Bu yerleşim birimlerinin hepsi sanki cetvelle ve pergelle çizilmiş gibi düzenli bir şekilde araziye oturtulmuş, üstelik geleceğe dönük yapılaşma da planlanmış. Herhangi bir yerden Moskova haritası bulup incelediğinizde merkezden çevreye yayılan iç içe 3 tane dairenin içinde kentin yerleştiğini göreceksiniz. Bu daireler yıllar içinde kentin gelişim sürecinde çizilmiş ve kentin, kentlinin her gereksinimi ince ince düşünülmüş. Muhteşem bir altyapısı, ulaşım planı ve metrosu bulunan Moskova'da halk devlete yapılan konut sitelerinde ikamet eder, 4-5 bloktan oluşan bu sitelerin tümünde halkın ücretsiz yararlandığı sağlık ocağı ve kreş bulunur. Kentin her yerinde ısıtma sistemi ve sıcak su şebekesi vardır. Caddelerin altında teknik galeriler bulunur, bütün altyapı sistemleri bu galerilerin içinde dolaşır durur. Kentin her köşesine metro, tramvay ve trenle ulaşabilirsiniz, toplu taşımacılık temel ulaşım felsefesidir. Kentte meydana ve yeşil alanlardan geçilmez, her ana metro istasyonu bir meydana açılır. Kentte gecekondular yoktur, elektrikli, sıcak/soğuk suyu, telefonu, ısıtma sistemi olmayan ev yoktur, bunlar halka çok düşük bir ücretle sağlanır. 60-70 metrekaarelik bir evde oturan bir aile; devlete ev kirası, elektrik, su, şehir içi telefon, sıcak su, soğuk su ve ısınma gideri olarak ayda sadece 3 dolar kadar para öder. Halk musluğundan akan suyu rahatça içer, su satın alma diye bir kavram yoktur. Bütün bunların sosyalist dönemde büyük usta Stalin'in dehasıyla hayata geçirildiğini söylemeye gerek yok, çünkü sosyalistlerden başka halkını düşünen de yok. Geçenlerde Tayyip Erdoğan meslek odalarına atıp tutarken Moskova'da da altgeçitlerin bulunduğu bahsetmişti. Doğrudur, o şekilsiz alt-üst geçitler şu anda vardır ama Melih Çökçek gibi beceriksiz yöneticilerin işbaşında olduğu şimdiki kapitalist dönemde yapıldı onlar, sosyalist dönemde değil. Belki de bizim başbakan metro ile alt geçidi karıştırıyor, zaten o teğet ile giriş arasındaki farkı da bilmiyor.

Sosyalizmin insanlığa armağan ettiği ve öğrettiği bütün değerlerin içinde, çağdaş kent yaşamı kavramı çok büyük bir yer tutuyor. Bu kavramın temelinde yatan ise insan yaşamına, insana verilen değerdir. Bu değer kapitalist düzende izine rastlamak ise mümkün değil. Kapitalizmin beşinci yüzyıldaki kentlerde varoşlar vardır, yoksulluk ve sefalet vardır. Çoğumuzun çağdaş kent sandığı birçok Avrupa başkenti bile bu sorunlarla baş başadır, bu kentlerde sağlıklı altyapı, güvenlik ve sosyal donatı eksiklikleri mevcuttur. Bu kentlerin yöneticileri kentin öteki yüzünü, varoşları, göçmen mahallelerindeki yoksulluk ve sefaleti gizlemek isterler ama yakın zaman önce Paris'te

yaşanan göçmen ayaklanması örneğinde olduğu gibi, varoş gerçeği dünya kamuoyunun gözleri önüne serilir.

Ülkemizde kent merkezleri ile varoşlar arasındaki çizgi çok da belirgin değil, çünkü bizim kent merkezleri de varoş görünümünde artık. Merkezi ve yerel yönetimlerin halktan kopuk, halkı reddeden yönetim anlayışları sürdükçe bu görünüm kaybolmayacak, aksine daha da belirginleşecektir. Kentsel sorunların düzen sorunu olması bu sorunların bir kısmının bu düzende de çözülemeyeceği anlamına gelmiyor. Fakat bunları çözmeye çalışan yerel yöneticiler düzenin baskısına uğruyor. Fatsa deneyimi, Dikili Belediye Başkan'ın halka ücretsiz su verdiği için yargılanması bu baskıların sadece birkaç örneğidir.

Yerel yönetimlerin merkezi denetim altında bulunmasına alternatif olarak AKP döneminde geliştirilen yeniden yapılanma projeleri, yerel gündemler, kent konseyleri, bölgesel kalkınma ajansları gibi yapay örgütlenmeler de kentlilerin derdine derman olmaktan uzaktır. Kent yönetimlerinde halkın belirlediği mahalle komitelerinin, halk konseylerinin katılımı olmadığı sürece, AB dayatmasıyla önümüze sürülen bu süslü yapılanmaların hiçbir değeri yoktur. Bu yapılanmalar bizim değildi, halka ait değildi, tepeden inmedir. Bazı kentlerde, meslek odalarımız da bu süslü ve yapay örgütlere davet edilirler. Eğer edilmezlerse TMMOB yönetimi darılır. Geçtiğimiz günlerde bölgesel kalkınma ajanslarına ilişkin TMMOB'nin yaptığı basın açıklaması iyi okunmalıdır. Bölgesel kalkınma ajanslarını geçmişte açtığı dava ile mahkum eden TMMOB şimdi il il isim vererek buralara neden TMMOB birimlerinin davet edilmediğini soruyor.

Kente dair kararların alınma sürecine meslek odalarının katılımı teknik anlamda gerekli görünmekle birlikte esas belirleyici olan, halkın doğrudan karar sürecine dahil olmasıdır. Meslek odaları, bugün birçok kentte örnekleneyeceği gibi liberal-gerici-faşist yapılar tarafından yönetilmektedir. Bu ve benzeri çıkarıcı yapıların kentsel karar sürecinde yer alması, aklın ve bilimin yerel yönetimlerde söz sahibi olması anlamına gelmiyor. Meslek odalarının proje vizesi ile sınırlı olan mesleki denetimi böylesi yapılara yeterli geliyor, ötesi merak dahi edilmiyor. Dar meslekçi ve seçkinci anlayışla, halktan uzak yaklaşımla yerel yönetimlerde söz sahibi olma çabası halkın kente dair sorunlarını gözlemeyeceği gibi, meslek odalarını halktan daha da uzaklaştıracaktır. Kent merkezlerimiz ile bütünleşmiş varoşlarda yaşayan emekçiler, emekliler, işsizler, yani halkımız; sosyalizmi hedefleyen ve sosyalizmin kentlerini düşleyenlerin, sınıf partisinin örgütlü yapısını yanlarında görmek istiyor, çünkü çözümün başka seçeneği bulunmuyor.

KENTSEL ÇEVRE YÖNETİMİ VE SORUNLAR

Dr. Ethem TORUNOĞLU
Çevre Mühendisi

Çiriş

Doğal ve insan yapısı çevreyi kirleten, bozan etmenlere, kuşku yok ki, yalnız kentlerde rastlanmıyor. Kırsal çevre ve tarım alanları da kentler kadar, bu tür tehlikelere maruz kalabiliyor. Ama kentleşmenin hızı, kentlerin göreceli ağırlığı, kentsel-kırsal nüfus bozulması ve son olarak kentlinin; sesini duyurmada kırsal topluluklara oranla sahip olduğu üstünlük gibi nedenlerle, çevre sorunlarının genelde kent ortamında çeşitlendiği belirlenmesini yapmak yanlış olmasa gerekir. Kentler toplumların birer minyatürü, onların hastalıklarını, güzelliklerini, bütün özelliklerini olduğu gibi yansıtan aynası gibidirler. İmgeleri, gerçekte olduklarından daha iri gösteren dev aynaları gibi, çevre sorunları da, kentlerde, giderek artan boyutlarda gözümüze çarpıyor.

Sanayileşme ve kapital birikim sürecinin örgütlenmesinin doğal sonucu olarak, kâr ve spekülasyon politikaları sonucunda, çevre değerlerinin yozlaştığı bir küreselleşme çağında yaşamaktayız. Çerekli önlemlerin alınmaması durumunda, bu yozlaşma daha da önemli boyutlar kazanacak ve derinleşecek gibi görünüyor.

1. Kentleşme ve Toplumsal Dönüşüm

Kentleşme politikalarının gereği gibi değerlendirilebilmesi, kentleşmenin temel özelliklerinin göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılar. Alınması gereken önlemlerin saptanmasında, sorunların gerçek niteliklerinin tanımlanması ilk adım olarak görülebilir. Bu bağlamda, şu şekilde bir sorunlar sıralaması yapılabilir:

Bunların birincisi, kentleşmenin hızıdır. Kentleşme hızının, 1960 - 2000 yılları arasında izlediği seyir, sırasıyla, 1965: %5.7, 1970: %6.2, 1975: %5.9, 1980: %4.5, 1985: 6.26, 1990: 4.31, 1995: 2.65 ve 2000: 2.00 olarak gerçekleştiğini biliyoruz. Son nüfus sayımından sonra, belirtilen orana bakılarak, kentlere akımın yavaşladığı yolunda görüşlere rastlanmıştır. Göreceli rakamlara dayanan bu görüşlerin büyük bir gerçeklik payı taşıdığı savunulamaz.

İlk bakışta bir demografik olay gibi görünen kentleşmenin toplum yapısındaki ve ekonomideki değişimlerle çok yakından ilgili olduğu bilinmektedir. On binden fazla nüfuslu yerleşim birimleri olarak alındığında, Türkiye'de kentli nüfusun, 1950'de %18.7'den, 1960'da %25.9'a, 2000'lerde ise %48'lere yükseldiği görülmektedir. Kent nüfusundaki bu hızlı artışın kaynağı, "doğal" artışlardan çok, kırsal alanlardan kentlere olan nüfus akınlardır.

İkincisi, kentleşmenin en büyük kentlere ve batıdaki bölgelere yönelmiş olmasıdır. Kentli nüfusun kentler arasındaki dağılımından en büyük payı, 100 bin ve daha fazla nüfuslu kentler almaktadır.

Kentleşmenin bununla ilgili bir başka özelliği de, özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde anakentleşme (metropolitenleşme) eğilimlerinin başlamış olması ve bu sürecin planlama kavramı olmaksızın gerçekleşmesidir. Yeryüzünün bütün büyük merkezlerinde olduğu gibi, bu kentlerimizde de, kentin büyümesi, merkezden çok çevrede yer almaktadır.

Türkiye'deki kentleşmenin üçüncü özelliği, büyük kentlerde, yaşam ve kültür düzeyleri ve dünya görüşleri birbirine karşıt bireylerden oluşan heterojen ve bütünleşmemiş bir toplumsal yapı oluşturmalarıdır. Bu nitelik, kentleşmenin sanayileşmeden daha hızlı olması karşısında, kentlere göçün kentte yaratılan iş olanaklarıyla koşut gitmemesinden, kısacası, kırsal yoksulluğun kentsel bir yoksulluğa dönüşmesinden doğmaktadır. Bu noktada, Türkiye'nin yaşadığı kentleşme deneyiminin birbirinden ayrılan değişik ekonomik, toplumsal, politik ve kültürel iklimlerde gerçekleştiği söylenebilir. Bu iklimler ya da ayrılan dönemler arasında, yakın dönem Türkiye tarihi açısından da bir "dönüm" noktası olan 1980 Askeri Darbesi ve bu darbe sürecinin öncesi ve sonrasında meydana gelen yapısal, ekonomik ve siyasal alt üst oluş ayrı bir öneme sahiptir. Bu tarihsel eşik ya da kırılma ile birlikte, kentler ve çevresindeki hemen her tür alan

vahşi bir yapılaşmaya açılmış, kentlerin yerine konması mümkün olmayan çevresel, tarihsel ve kültürel değerlerinin yitip gitmesine göz yumulmuştur. Sonuçta ortaya çıkan, kalitesiz sıfatını her ölçüte göre sonuna dek hak edecek bir kentsel çevredir. 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde yaşanan depremler, Türkiye'nin 50 yılı aşkın kentleşme deneyimi ile oluşturduğu kentsel çevrenin ne denli kalitesiz ve felakete gebe olduğunu gözler önüne sermiştir.

2. Bugünkü Durum / Sorunlar

Politika ve Stratejiler

Ülkemizde günümüze gelinceye dek, çevre, kentleşme ve insan yerleşimleri alanında uygulama süreçlerine ilişkin temel strateji ve politikalar yetersiz kalmıştır ve var olan politikalar da yanlışlıklar içermektedir.

Yasal / Hukuksal Çerçeve

Bu konularda ülkede hukuksal çerçeveyi oluşturan yasalar ve diğer düzenlemeler uygulamayı yeterince yönlendirmediği gibi kendi içinde de çelişkiler barındırmaktadır.

Yönetim / Örgüt Yapıları

Bu tüzel sistemin ilgili kurumlara verdiği görevlerde önemli yetki ve sorumluluk karması ortaya çıkmıştır.

Bu konulara farklı düzeylerde hizmet üretmekle yükümlü olan ilgili yönetim birimleri, kurum ve kuruluşların kendi iç yapılarında da yetersizlikler bulunmaktadır.

Özellikle, yerel yönetimlerin çağımızın gereği, özerk ve demokratik nitelikleri yeterince belirginleşmemiştir.

Kaynaklar

Çevre, kentleşme ve konut alanlarına ülke çapında topyekun bir kaynak yetersizliği olmasının yanısıra;

Varolan kaynaklar yanlış yönlendirilmiştir;

Yatırımlar arası eşgüdüm kurulmamıştır;

Sektörel yatırım politikaları arasında tutarsızlıklar sürdürülmüştür.

Çevre Sorunları

Sağlıksız yerleşmeler, kentsel altyapı yetersizlikleri ve doğal çevrenin tahribatından kaynaklı sorunlar oluşmuştur.

Kentsel Rantlar

Kentsel rantın oluşumu, bölüşümü ve kamu yararı konularına bugüne değin uygulanan politikalar nedeniyle kentler bir paylaşım alanı olmuştur. Bu durum ise, aslında kapitalist kent modelinin doğal bir sonucudur.

Planlama / Uygulama Süreci

Ülkede, günümüzde, planlamanın bilimsellikten, bütünsellikten, süreklilikten yoksunluk ve uygulamada soyutlanışlık gibi sorunları vardır.

Üst plan kademeleri eksiktir.

Bütüncül olma yerine parçacı yaklaşımlar yeğlenmektedir. Tüm bunların yanında, planlama demokratik olmak zorundadır.

3. Kentleşme ve Çevre

Türkiye'nin hızlı kentleşen bir ülke olduğu bilinmektedir. Ancak, kentleşme sürecinin sağlıklı ve çarpık nitelikleri bugün kentlerin karşı karşıya olduğu sorunlarında göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. 1960'dan 2000'lere geçen süre içinde, kentli nüfus 7 milyondan 45-50 milyona yükselmiştir. Böyle büyük bir artış, kentlerde yaşayanların kentleşmesini değil, daha çok "kıran kente taşınması" sorununu beraberinde getirmiştir. Bu arada, sanayileşme ve kalkınma, kentleşmenin önünde değil, arkasında kalmıştır. Bu durum ise, birçok kentsel ve çevresel sorunun da kökeni olmuştur.

Ülkemizde kent yönetiminde ve yerel yönetimler alanında, özellikle 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve takip eden yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle birlikte yeni ve karmaşık bir süreç başlamıştır. Bu noktada, yerel ölçekteki kamu hizmetleri yürütülürken kamu yararı ihmal edilmiş, yıllar içinde, kentlerin imar, planlama, altyapı, ulaşım, çöp, su ve atık su gibi konulardaki sorunları çeşitlenmiş ve derinleşmiştir.

Türkiye'de kentsel alt yapı hizmetleri, uzun yıllar boyunca ağırlıklı olarak merkezî bir kuruluş olan İller Bankası kanalı ile gerçekleştirilmiştir.

1980'li yıllarla birlikte, yeni liberal politikaların bir yansıması olarak, kentsel altyapı hizmetleri; su, kanalizasyon ve katı atık proje, tasarım ve uygulama süreçleri yabancı firmalar, merkezi denetimden uzak olan belediye şirketleri ya da özel kuruluşlar marifeti ile ele alınmaya başlamıştır.

"Yerelleşme" ideolojisi ya da uygulaması olarak ortaya koyulan bu sürecin sonunda, Belediye Yasası ve Büyükşehir Belediyeleri Yasası değiştirilmiş, yeni yasal düzenlemeler ile birlikte, tamamen Dünya Bankası'nın plan ve programına uygun bir "yerel yönetim anlayışı" yaratılmıştır.

Bu noktada, kentsel altyapı hizmetleri ve ağırlıklı olarak çevre mühendisliği hizmetleri, kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak, ticaretin konusu haline getirilmiştir.

Böylece, Dünya Bankası'nın hakim "yerelleşme" politikaları, kentsel altyapı hizmetlerinde özelleştirmeyi ve beraberinde uluslararası sermayenin, su konusu öncelikli olmak üzere, bu alana girmesini sağlamıştır.

Su, kanalizasyon ve katı atık hizmetleri olarak öne çıkan kentsel altyapı hizmetlerinin, bir noktada özelleştirmeye ve ticarete konu olması bugün karşı karşıya olduğumuz sorunun temeli olmakla birlikte, belediyelerin bu konudaki bilgisizliği ve yetersizliği de ayrıca üzerinde durulması gereken bir husustur.

Belediyeler, üstlenmekle yükümlü oldukları hizmetleri taşeronlar eliyle "yapmayı" tercih etmekte ya da zaman zaman ehil olmayan kişi ve kadrolara bu konular "teslim" edilmektedir.

Kentsel ortamda çevre sorunlarını, genel olarak; sağlıklı içme suyu temini, kanalizasyon ve arıtma, katı ve zararlı atıklar (çöp), yeşil alan yoksunluğu, hava kirliliği ve gürlü kirliliği gibi ana başlıklar altında toplamak mümkündür.

Özellikle büyük kentlerimizde, emekçi sınıfların yaşadığı semtlerde (varoşlar), içme suyu şebekesinin yetersiz olması sonucu, bu bölgede yaşayan insanlara sağlıklı su verilememektedir. Yine bir çok bölgede var olan içme suyu şebekelerinin eski ve yıpranmış olmasından kaynaklı, şebekeye dış ortamdan sızıntılar olabilmektedir.

Bu arada, kentlerde içme suyunun ticari bir mal olarak algılanarak özelleştirilmesi, beraberinde bir dizi sorunu da getirmektedir. Özelleştirilen içme ve kullanma suyu hizmetleriyle birlikte birim fiyatlar yükselmekte ve gelir düzeyi düşük olan kentliler şebeke suyunu, ihtiyaçları oranında kullanamamaktadır. Sonuçta oluşacak salgınlar, sadece düşük gelir düzeyi bulunan insanları etkilemeyecek, tüm kenti etkileyecektir. En fazla etkilenen grubun ise çocuklar olması muhtemeldir. Bu nedenle kentsel yaşamın temel elemanlarından olan içme ve kullanma suyu hizmetleri, kamusal hizmet olarak korunmalı ve özelleştirilmemelidir.

Plansız ve çarpık bir şekilde hızla gelişen kent varoşlarında kanalizasyon sisteminin yeterli düzeyde kurulamaması, önemli sağlık sorunlarını ve salgın hastalık riskini ortaya çıkarmaktadır.

Katı ve tehlikeli atıklar, önemli bir sorun alanı olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Çöplerin düzenli olarak toplanamamasından kaynaklı bekleyen atıklar bölgede yaşayanlar için her zaman tehdit unsuru oluşturmaktadır. Sokaklarda kalan çöpler, düzensiz ve vahşi çöp depolama alanları halk sağlığı açısından istenilen "uygulamalar" değildir. Çöplerin kent ortamından uzaklaştırılması belirli bir "atık yönetimi programı" dahilinde yapılması gerekirken, bu sürecin en önemli unsuru olan "Düzenli Çöp Depolama Sahaları" ülkemizde yok denecek kadar azdır. Genel olarak vahşi

depolama şeklinde olan çöp alanları, kentlerin hızla gelişmesiyle birlikte kentlerle birleşmekte ve büyük tehdit yaratmaktadır. İstanbul Ümraniye Çöplüğü'nde geçmiş yıllarda yaşanan felaket, Ankara'da Mamak Çöplüğü'nün durumu, ne yazık ki, bu alandaki idari ve teknik sorumsuzlukları ortaya koymaktadır. Yapılması gereken, bir an önce bu alanların rehabilite edilmesi, mevzuata uygun bir şekilde Düzenli Çöp Depolama Sahalarının yapılmasıdır.

Hava kirliliği sorunu genel olarak düşük kaliteli yakıt kullanımı ve trafikten kaynaklanmakla birlikte, kentlerde ısınma amaçlı doğalgaz kullanımıyla birlikte azalma eğilimindedir. Ancak doğalgaz fiyatlarının çok yüksek olması, özellikle gelir düzeyi düşük geçeköndü bölgelerinde düşük kaliteli kömür kullanımına neden olmaktadır. Siyasi iktidarın, yönetimde olduğu belediyeler kanalı ile yaptığı "kömür yardımları" Türkiye genelinde kentlerimizin havasını kirletmiş, hava kalitesi açısından kent ortamları nefes almamaya hale gelmiştir.

Türkiye'de gürlü kirliliği konusunda yeterli araştırma bulunmamaktadır. Kentlerde yaşayan yurttaşlarımız bu konuda bir eğitim verilmediği için, yurttaşların da fazla bir şikayeti bulunmamaktadır. Gürlü kirliliğinin temel kaynaklarını; trafik ve kent içinde bulunan sanayi tesisleri oluşturmaktadır.

4. Sonuç: Çevre Sorunlarının Çözümü İçin, "Toplumcu Ekolojik Bir Kent" ...

İçinde yaşadığımız yüzyıldaki hızlı nüfus artışı ve kentleşme, insanın doğa ile olan ilişkisinden oluşan sistemde, yani ekosistemde; pekçok dengesizliğin doğmasına yol açmıştır. Artan kent nüfusunun gereksindiği hammadde ve besin üretim ve dağıtım, ulaşım araçlarının hızla artması, sanayileşmenin ve teknolojik ilerlemenin doğal çevre üzerinde yarattığı olumsuz etkiler "çevre sorunları" adı altında toplanan, türlü sorunlara güncel önem kazandırmıştır.

Sanayi Devrimi'nin 19. Yüzyıl Avrupa'sında yarattığı ekonomik ve toplumsal koşullar, nasıl o günlerin bireyciliğine bir tepki olarak "toplumsal politika" biliminin doğmasını zorunlu kılmışsa, 20. Yüzyılın kentleşmesini ve teknolojik ilerlemesi de, doğal ve insan elinden çıkmış çevrenin korunmasını, önemli ekonomik ve toplumsal sorunlar arasına sokmuştur.

Sonuç olarak, kapitalizm, bugünkü emperyalizm aşamasında, ekolojik krizin birçokalandaki sorumlusudur. Kentler de bu süreçte payına düşeni fazlası ile almıştır. Aslında, Castells'inde belirttiği gibi, "... kentsel kriz, ekolojik sorunun temelinde yer alan üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin ortaya çıkardığı daha genel bir krizin özel bir biçimidir."

Bu bağlamda, kentsel yaşam kalitesi kavramını, özellikle Türkiye gibi kentsel sorunları "kriz" noktasına gelmiş bir ülkede değerlendirmek ve yorumlamak hiç de kolay olmayabilir. Temel insan hak ve özgürlükleri ile birlikte, dayanışma hakları arasında sayılan "çevre hakkı" kavramı, ardından "kent hakkı" anlayışı, çağdaş ve yaşanabilir bir çevre, planlı kentsel mekanlar kentsel yaşamın standartlarını artırmada birer girdi olarak ele alınabilir. Ancak, sorun tek başına iyi tasarlanmış konutların üretilmesi ya da içme suyunun temini veya çöplerin düzenli toplanmasında yatmamaktadır. Tüm bunların yanında veya öncesinde kentin işlevlerini nasıl yerine getirdiği sorusuna yanıt verilerek, kentte yaşayan insanların toplumcu bir tarzda demokratik geleneklere sahip olmaları ile bağlantı kurulmalıdır.

Kentlerde köklü bir değişim yaşanabilmesi, toplumcu bir kent yönetim modeli ile olanaklı görülmektedir.

Kentlerde yaşanan çevre sorunlarının giderimi için öncelikle düşünsel bir devrim gerçekleştirilmesi gereği açıktır. Bu düşünsel devrim, hayatın her alanında yaratacağı değişim ve dönüşümle birlikte, bu noktada özellikle üretim ilişkilerini ve yaşamı dönüştürdüğü oranda, kent "kentlilere" ait bir yerleşim olmaya başlayacaktır. Kentlerin, insanların birlikte ürettiği, bölüştüğü, tükettiği ve eşitliğin egemen olduğu, kolektif mekanlara dönüştüğü bir süreç, doğa merkezli politika ve yaklaşımlar için de olanak sağlayacak, böylece birçok sorunun yanında çevre sorunları da çözülebilecektir.

Bugün, dünya nüfusunun yarısını barındıran kentlerin planlaması, mimarisi ve çevre sorunları ile mücadele etmek ayrı bir önem taşımaktadır. Kentsel ve çevresel sorunların çözümü, bazı çevrecilerin ileri sürdüğü gibi yalnız "doğa merkezilikte" ya da doğa romantizminde yatmamaktadır. Kentler, sistemin yarattığı (kapitalist üretimin) sorunlarla karşı karşıya bulunurken, bir yandan da toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsurları olmaya devam etmektedirler. Bu durumda, sosyalist düşüncenin ve sosyalizme inanan insanların devrimci ekolojiyi ve kentsel devrimci çalışmaları önlere acil hedef olarak koyması gereği açıktır.

YEREL YÖNETİMLER VE KONUT

Semiha DUĞAN
Mimar

Kendini en rahat hissettiğin yer neresi diye sorsanız insanlara, alacağımız tek bir yanıt vardır, evim, yani konut.

Peki neden konut?

İnsana dair tüm olguların en yakın ve açık haliyle yaşandığı yerdir konut.

Ah şu duvarların bir dili olsa da anlatsalar; nice mutluluklara, kahkahalara, acılara, gözyaşlarına, kavgalara, küskünlüklere, yalnızlıklara tanıklık ettiğini... Dili olsa da anlatmaz ki; aynı zamanda bizim en iyi sırdaşımızdır konut.

İnsan yaşamında bu kadar önemli yer tutan ve hayatımızın büyük bölümünde birlikte olduğumuz konut, ülkemizde nasıl üretiliyor?

1-Müteahhitlere ihale edilen kamu yatırımları, 2-Yapsatçı üretim, 3-Büyük özel inşaat şirketlerinin üretimi, 4-Kooperatiflerin üretimi, 5-Bireysel konut üretimi, 6-Gecekondu, 7-Geçmişten miras kalan tarihi yapılar.

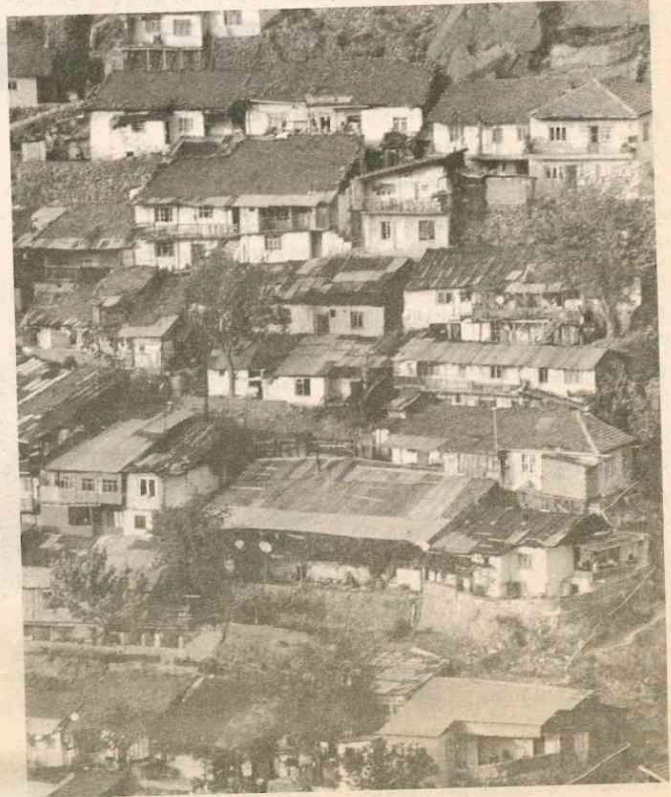
İlk üç maddede baktığımızda; konut üretiminin özel sektör eliyle yapıldığını görürüz. Bilindiği üzere kapitalist sistemde özel sektörün amacı; işgücü, emek, zaman, malzeme vs giderleri minimum düzeyde tutup üretmek ve ürettiğini maksimum karla satarak en fazla artı değeri elde etmektir. Kooperatifler ve bireysel konut üretimine baktığımızda, bu iki durumda da bilimsel bir üretim mekanizması oluşturulmadığı için sonuç yine aynıdır.

Her ne kadar, konut üretimi sürecinde, ruhsat ve denetleme işleri, yasal çerçevede yerel yönetimler kanalıyla yapılması öngörülmüş ise de, uygulamada bu durum kağıt üzerinde kalmaktadır. Ülkemizde inşaat ruhsat projelerinin, uygulamada değişikliğe uğrama oranının % 90'ların üzerinde olması yerel yönetimlerin denetleme görevlerini ne kadar yerine getirdiklerinin açık bir göstergesidir. Özel sektörün aşırı kar hürsuna yerel yönetimlerin aymazlığı da eklenince, ortaya çıkan konut üretiminin sağlıklı olabileceğini düşünmek fazla hayalperestlik olur.

Banyo, WC, balkon zeminlerinde yer süzgeci yukarıda kalmıştır ve zemine sürekli su toplanır. Duvar seramikleri çatlar. Çatlamak ne kelime patlar bile. Patlarken çıkardığı sesi bomba sanırsınız. Mutfakta alttaki komşunun yemek menüsünü günü gününe bilirsiniz. Üst komşu da sizin menüyü tahminde hiç yanılmaz. Sıcak su almak için soğuk su musluğunu açmanız gerekir. Hele bir de yer döşemeleri vardır, evlere şenlik. Salonun ortasında bir tümülüs (zamanla üzeri toprakla kapanıp tepeye dönüşmüş tarihi kalıntılar) oluşur. Müdahale etmezseniz, ileride bu tümülüs Küçük Ağrıya dönüşebilir. Konut ölçeğinde düşünürseniz hiçte abartmıyorum. Zeminin bir metre yukarıya kalktığını gözlerimle gördüm. Tavan aknasın, üstten su gelmesin diye apartman tipi konutlarda orta kat tercih edilir ama nafile yine tavandan su akar. Radyatörlerin yarısı sıcak, yarısı soğuktur. Bu meret yine hava yapmış diye söylenirsiniz. Balkon kapıları ve pencerelerden içeriye su gelir vs. Bu yüzden içinde yaşadığımız konutlarda büyük çapta tadilatlar yapma gereği duyarız. Ben evimde ufak çapta da olsa hiç tadilat yapma gereği duymadım diyecek birisi olduğunu sanmıyorum. Dolayısıyla tadilatla önce kırıp döküp çöpe atmak için, sonra da yenisini yapmak için emek ve malzemeye iki kez para öderiz. Konut alırken baştan para öderiz. Yani biz bir tek iş için üç kez para öderiz. Maalesef bu ödemeler özel sektörün elde ettiği artı değerlerin bir bölümü içindedir.

Konutlarda tadilat durumunu, en görünür haliyle böyledir. Bunu bir de mimari tez olarak anlatmaya kalkışsaydım ortaya 300 sayfalık bir yazı çıkardı sanırım. En çok yakındığın konu; biz mimarlar, konut projesi tasarlarken daha işin başında yanlış kararlara ortaya çıkarılmış imar kanunu, imar durumu ve yönetmeliklerinden oluşan devasa bir duvara toslarız ve her proje üretiminde bu duvarın yanlış konulmuş taşlarını ve zayıf harçlarını bularak bu duvarı delip nasıl karşı tarafa geçeriz de insanlara daha doğru projeler tasarlarız diye bazen ters taklalar atmak, bazen de amuda kalkmak zorunda kalırız.

Yanlış devlet politikaları yüzünden, bölgeler arasında oluşan orantısız gelişim sonucunda insanlar kırsal kesimden büyük kentlere göç etmek zorunda kalmış, kent

etrafında, kamu arazilerine kendi imkanlarıyla derme-çatma konutlar yaparak gecekondu bölgelerini oluşturmuşlardır.

Yerel yönetimler başlangıçta hiçbir altyapısı olmayan bu bölgelerin oluşmasını, alternatif projelerle sosyal konut üretmek yerine sessiz kalmayı tercih etmiş, daha sonra da tamamen oy kaygısıyla bu bölgelere altyapı götürmüş hatta tapular vererek yasadışı bir oluşumu destekleyerek sosyal bir suç işlemişlerdir.

Büyük kentlerde nüfusun % 60'ı gecekonduarda yaşamaktadır. Aslında kentin emek ve işgücünü oluşturan en önemli dinamiklerini de yine bu insanlar oluştururlar. Ne yazık ki kenti oluşturan tüm modern binaları, akıllı mega yapıları, lüks konutları üreten inşaat işçileri de son derece sağlıksız olan bu gecekondu evlerinde yaşamaktadırlar.

Geçmişten bize miras kalan tarihi yapılarımızın üzerine titrememiz gerekirken, yerel yönetimler arsa rantı elde etmek için, ne yazık ki bu güzelim yapıları buldozerlerle yıkıp, yerine çok katlı binalar dikilmesinin yolunu açarak tarih suçu işlemişlerdir.

İmar planları yapma yetkisi, yerel yönetimlere devredildikten sonra durum daha da vahim bir hal almıştır. Yeşil alanlar imara açılmış, denizler doldurularak toprak alanlar elde edilmiş, (konut kullanıcılarının asla bilemeyeceği ve bilmek zorunda da olmadıkları) zemin etüdleri, ilgili disiplinlerin konut sağlamlığına ilişkin bütün uyarılarına rağmen görmezden gelinerek, konutlarda kat sayısı artırılmıştır.

Yaşadığımız depremlerde on binlerce insan, yerel yönetimlerin, akıllara durgunluk veren bu uygulamaları yüzünden hayatlarını kaybetmişlerdir.

Sağlıklı bir master planı, ilgili disiplinlerle işbirliği içine, işin her etabında insan önceliğini göz ardı etmeden uygulayacak bir yerel yönetim anlayışıyla konut sorununu çözmek hiç de zor değildir.

Peki bu değişimin suyu nereden gelecek diye soruyorsanız eğer, başlarda anlattığım hani bir iş için üç kez para ödeme durumu vardı ya; (sokağa atılan milli gelir) sadece bu paraların toplamıyla bile konut sorunu çözülebilir hatta artan parayla yeni konutlar yapılarak kiracılık denen olgu ortadan kaldırılabilir.

Bütün bunların en baştaki çözümü de halkçı bir belediyeçilik ve dengeli gelir dağılımını hedefleyen sosyal bir devlet olma yolundan geçer.

BELEDİYE + PLAN + SEÇİM + TARIM TOPRAKLARI = RANT!

Mustafa ALTIOKKA
Ziraat Yüksek Mühendisi

Büyükşehir Belediye Kanunu (5216 sayılı) ile kaldırılan belde Belediyeleri ve yeni kurulan İlçe Belediyeleri ile ilgili düzenlemenin yasalasmasından sonra, kimi illerin fiziki belediye çapı fiilen birkaç kat artmış oldu. Buna göre Adana gibi nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla yarıçapı otuz kilometreye kadar genişlemiş ve böylece Büyükşehir Belediyelerinin mücavir alanı sınırı bu yeni sınır olmuş oldu. Yasanın 7. maddesi b fıkrası gereğince, Çevre Düzeni Planına uygun olarak Büyükşehir belediyeleri Nazım İmar Planlarını yapacaklardır.

İl Çevre Düzeni Planları (ÇDP):

Çevre Düzeni Planı; Valinin koordinasyonunda Büyükşehirlerde Büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve İl Özel İdaresi ile birlikte yapılır ve il ÇDP, belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. ÇDP; Konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi sektörler ile kentsel- kırsal yapı ve gelişme ile doğal ve kültürel değerler arasında koruma - kullanma dengesini sağlayan ve arazi kullanım kararlarını belirleyen yönetsel, mekansal ve işlevsel bütünlük gösteren sınırlar içinde, varsa bölge planı kararlarına uygun olarak yapılan, idareler arası koordinasyon esaslarını belirleyen, 1/25.000, 1/100.000 veya 1/200.000 ölçekte hazırlanan, plan notları ve raporuyla bütün olan plandır. Çevre Düzeni Planları, Çevre ve Orman Bakanlığı sorumluluğunda tüm illerde yaptırılması zorunlu bir plandır.

Çevre Düzeni Planı küçük ölçekli (1/100.000 ölçekli) olup vizyon belirleme amacıyla hazırlanır. Planda belirtilen haritasal sınırların uygulamaya yönelik bağlayıcılığı bulunmamaktadır. ÇDP'nin genel hükümler bölümünde de belirtildiği üzere hazırlanmış olan planda yerleşme, gelişme, koruma ve kullanma kararlarının ilke hedefleri belirlenmiş olup plan üzerinde ölçü alınarak uygulama yapılamaz" ifadesi bunu açıkça belirtmektedir. Yine genel hükümler bölümünde planda haritasal olarak gösterilen "...Kentsel gelişme alanları yerleşimlerin makro formunu ve gelişmesini şematik olarak belirleyen alanlar olup planda belirlenen alanın tamamının yerleşime açılacağını göstermez. Alt ölçekli planlar hazırlanırken Kurumlardan alınacak görüşler çerçevesinde bu

sınırlar kesinleşir...."

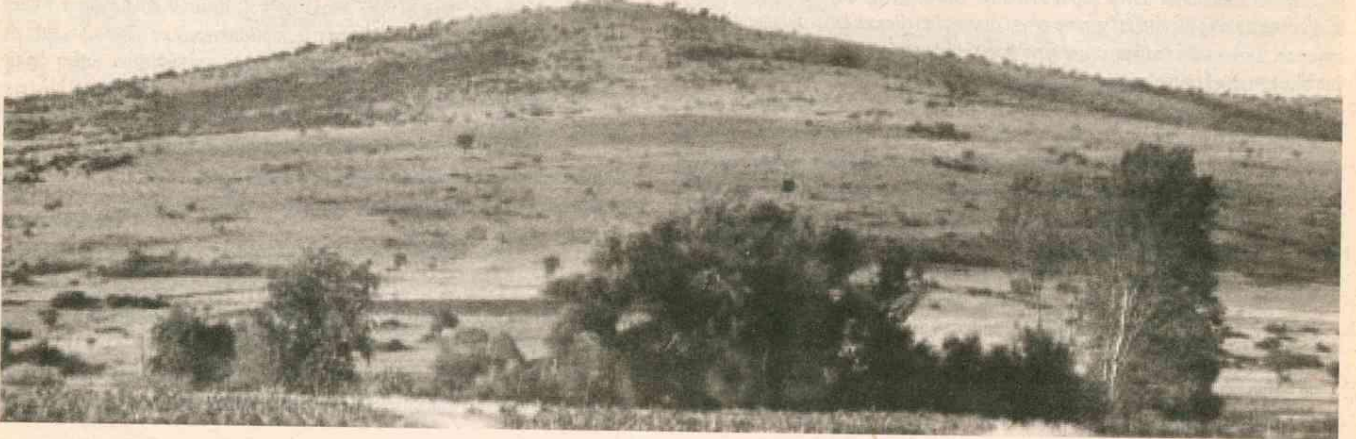
Plan hükümlerinde Planda belirtilen tarım dışı kullanımlar konusunda; "Tarım arazileri Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nda belirtilen izinler alınmadan tarımsal amaç dışında kullanılmak üzere planlanamaz. Hazırlanacak her tür ve ölçekteki planlamalarda izin almak zorunludur." denilmektedir. Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri, sulu tarım arazileri ve marjinal tarım arazilerinin tarım dışı kullanımlarına ilişkin taleplerde, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve bu kanuna bağlı çıkarılan yönetmelik kapsamında Valiliğe (Tarım İl Müdürlüğü) müracaat edileceği açıkça belirtilmiştir. Ancak ne yazık ki ÇDP ler hazırlanırken Adana özelinde olduğu gibi birçok ilde izin veya görüş alınmadığından bu planlar tartışmalı planlar olarak kalmaktadır.

Planların hazırlık aşamasında güncel olmayan arazi bilgileri kullanılmaktadır. Bu bilgiler 1980- 1981 yılına ait Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü envanterlerinden alınmış bilgilerdir. ÇDP'inde kullanılan arazi sınıflamaları çalışmaları, 5403 sayılı Kanunda öngörülen arazi önem sınıflarına uygun olmamaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca ülke genelinde hazırlanacak her türlü plana altlık oluşturacak Arazi sınıflarının tespitine yönelik çalışmalar yapılmakta olup henüz sonuçlanmamıştır. Ancak yapılacak her türlü planlamaya esas olacak arazi sınıfı tespit çalışmaları bakanlık taşra teşkilatlarıne müracaat edilmesi durumunda yapılmaktadır.

Nazım imar planları;

Nazım imar planları tarım topraklarının amacı dışında kullanıma açılması için kilometre taşıdır. Bu planlar şu şekilde tanımlanmaktadır;

- 1- Mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki planlardır.
- 2- Bu planlar, Büyükşehir Belediyeleri tarafından 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanununun geçici 1. maddesine göre en geç 2 yıl içinde (kanunun yürürlüğe girmesini müteakiben) yapılmak zorundadır.
- 3- Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisindeki Yerleşik Orman Köyleri, imar kanunu yönünden bu planın dışında ve orman kanununa tabidir.

4- Nazım İmar Planlarına başlayabilmek için Büyükşehir Belediyesi, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununu hükümlerine göre Tarım İl Müdürlüğü'nden izin almak zorundadır. Zira kanuna göre; "Belediye Sınırları İçinde Yerleşik Plansız Alanlarda Belediye Mücavir alanları içinde ve dışında planı bulunmayan alanda uygulanacak imar yönetmeliği ve Tarım alanlarının tarım dışı gaye ile kullanılmasına dair yönetmelik hükümlerine uyulacaktır." denilmektedir.

İmar kanununda "İmar planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir. Belediye başkanlığı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir" şeklinde net bir hüküm olmasına rağmen ne yazık ki Nazım imar planlarının akıbeti hakkında kamuoyu herhangi bir bilgi sahibi değildir.

Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı ile ilgili ilk yasal düzenlemeler 1989 yılında çıkarılan Tarım Arazilerinin Amaç Dışı Kullanımı yönetmeliği ile yapılmıştır. Her türlü tarım dışı kullanım ve planlama için bu yönetmelik çerçevesinde izin alınması zorunluluğu vardır. İller Bankasının tek başına Belediye İmar Planlarını yapmaya yetkili olduğu dönemler haricinde Belediyelerin kendilerince yaptırılan imar planları için bu mevzuat yok sayılarak görüş (izin) alınmamıştır. İzin alınarak yapılmış olanlar da çok azdır. Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce verilen tarım dışı kullanım izinleri, 2001 yılına geldiğinde Tarım ve Köyşleri Bakanlığı da bu izin sürecine dahil olmuştur. 2003 yılından sonra ise Tarım dışı kullanım izni yetkisi Tarım Bakanlığına geçmiştir. 19.07.2005 tarihinde yasallaşan 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 25. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanununun 8. maddesinin (c) bendi eklenmiştir. İmar Kanununa yapılan ekleme ile tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının planlanması izin alınmadan yapılamaz hükmü getirilmiştir. Kanundaki bu ifadeye rağmen tarım arazilerinin amaç dışı kullanımlarındaki planlamalarda kanun hükümleri hiçe sayılarak yetkisiz planlamalara devam edilmektedir.

Ülke tarımı için çok önemli olan nitelikli tarım arazilerinin yasalara rağmen yetkisiz olarak amaç dışı kullanımının devam ediyor olması ve planlamadaki tüm bu gizlilik, açık olmama ve paylaşmama sebepleri esasen tarım arazilerinin nasıl ve hangi yöntemle elden çıkarıldığının da ipucudur...

Uygulama İmar Planları;

Uygulama İmar Planları onaylı halihazır haritalar üzerine, varsa kadastral durumu işlenmiş olan ve nazım imar planına uygun olarak hazırlanan ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve yapı düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programlarına temel olacak uygulama etaplarını ve esaslarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren ve 1/1.000 ölçek-

te düzenlenen raporuyla bir bütün olan plandır.

Bu planların yapılması yasa ile Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki ilçe veya ilk kademe belediyelerine verilmiş ise de bu planların onaylanması veya reddi veya resen yapılması veya yaptırılması Büyükşehir Belediyesinin inisiyatifine bırakılmış olup sonuçta bu planlarda da son söz Büyükşehir belediyesine aittir. Uygulama İmar Planlarının mevzuatlara uygunluğunun belirlenmesi için yetkililerce Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve ilk kademe belediyelerinin uygulamalarının onaylandığı tarihlerde geçerli olan mevzuatlar kapsamında incelenmesi gerekmektedir. Bu yapılsa durum nedir ne değildir açıkça ortaya çıkacak ve takke düşecektir. Netice itibarıyla kamuoyu genellikle, Büyükşehir Belediyesi mücavir alan içerisinde kalan metropol ilçe belediyeleri veya mülga ilk kademe belediyeleri veya diğer ilçe belediyelerinin 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Planları hakkında da fikir sahibi değildir.

Yaklaşan 2009 Yerel Seçimleri ve Beklentiler;

2009 yerel seçimlerinden sonra bir çok il/ilçe/ Belde'yi yönetmeye adayların bugünden yarına yukarıdaki gerçekleri bilmelerinde yarar vardır. Yasa ve yönetmeliklere öncelikle kamu görevlilerinin uyması gerekir ki vatandaşları ikna edebilsinler. 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununu hükümlerine göre işlem yapılması gerekirken bu yasa ne yazık ki belediyeler tarafından yok sayılmış ve belediyeler kanuna aykırı iş ve işlemler yapmışlardır. Kamuoyu Belediyeler tarafından şu ana

kadar yapılmış olan Nazım İmar Planı veya planlarını kamuoyuna açıklamak zorundadır. Adana, Mersin, Antalya, İzmir gibi çok özel mutlak tarım arazilerine sahip kentlerin gelecekte ve halen hangi durumda olduğunu kamuoyunun bilmesi gerekmektedir. Öte yandan bir çok yerde yapılmış olan hükmen geçersiz olan bir Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planları bulunmakta olup bu planlar ile ilgili olarak kamuoyunun ikna edilmesi gerekmektedir.

Yılda 3 ürün alınan ve Türkiye'nin en önemli tarım topraklarını bünyesinde bulunduran önemli kentlerde Mutlak Tarım Topraklarının Belediyelerin gözü dönmüş, rantçı yöneticileri tarafından nasıl rant alanlarına dönüştürüldüğü ve yapılaşmaya açıldığına tanık oluyoruz.

Bu rantçı kesim 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununu hükümlerine göre kurulmuş anti demokratik işleyişi, bileşenlerinin tartışılması olduğu Yerel Toprak Koruma Kurulları'nın kararlarına dahi tahammül edememektedir. Yine kendilerinin çıkardığı ve pek çok eksikliği olan 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu da uygulanmayarak yasadışı işlemler yapılmaktadır.

Geldiğimiz noktada muhalefet ettiğimiz Yasaların savunmasının da bizlere kalması hayatın cilvesi olsa gerek....

YEREL YÖNETİMLER VE ENERJİ

Sevda Elcek

EMO Ankara Şube Yöneticisi

Hatırlanacak olursa, 12 Eylül 1980 öncesi elektrik hizmetleri üretim, iletim ve kırsal kesimdeki dağıtım 1312 sayılı TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) yasası kapsamında TEK eliyle, kentlerde ise 1580 sayılı Belediyeler yasası çerçevesinde tam anlamıyla kamusal bir anlayışı yansıtmaya da kamu eliyle yürütülmekte idi. Sonrasında Ağustos 1982 tarihinde çıkarılan 2705 sayılı yasayla istisna durumlarla birlikte elektrik hizmetlerinin tümü (üretim, iletim ve dağıtım) TEK çatısı altında toplandı. Elektrikğin doğası gereği üretim, iletim ve dağıtımın tek elden yönetiminin devlet tekelinde toplanması aslında olumlu, olması gereken bir durum iken, bu süreç özelleştirmelerin altyapısının hazırlık süreci olarak işletildi. Daha fazla parçaya bölüp satabilmek için önce bütünlüklü hale getirmek gerekiyordu. Tıpkı son süreçte SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığına bağlanması örneğindeki gibi elektrik hizmetleri tek elde toplandı. 3096 sayılı yasayla başlatılan, takip eden yasalar, Anayasa değişikliği, Uluslararası tahkimin kabulü ile devam eden özelleştirme sürecinde onlarca parçaya ayrılan TEK TEK'likten çıkartılmış oldu. İletim hizmeti haricinde kalan üretim ve dağıtım hizmetlerinin YİD(Yap İşlet Devret), Yİ (Yap İşlet) gibi modeller ile özelleştirilmesi uygulamaları yanı sıra elektrik üretim tesislerinin ilk kurulum yatırım maliyetinin yüksek olması nedeniyle ve bu yükten kurtulmak amacıyla sermaye kesimi yatırım yapmayı gündemine almaktansa, kamunun mevcut varlıklarına bedellerinin altında el koymaya yöneldi. Böylece İHD(İşletme Hakkı Devri) gibi uygulamalar sermaye yararına devreye sokulmuş oldu.

Günümüzde yaklaşık 200 milyar kus olan üretimin 40 milyar kus'ü yani yüzde yirmisi (%20'si) kayıp olup, bu kayıpların yarısı (%10'u) özelleştirmeler nedeniyle oluşan kayıplardır. Elbette bu kayıplar sermaye tarafından üstlenilmemekte, onun yerine kayıp bedellerinin maliyetin üzerine bindirilmesi yöntemiyle yine abonelerin sırtına yüklenmekte, dolayısıyla bu da abone için pahalı hizmet anlamına gelmektedir. Sonuçta kayıpların sorumlusunun başka ama bedel ödeyeninin başka olduğu çelişkili bir tablo ortaya çıkmaktadır. Artık abone yerine "müşteri", hizmet yerine "meta" kavramları getirilmiş, enerjide çok başlılık yaratılmış, her şeyin sadece kar ve paraya indirildiği, parası olanın parası oranında hizmet aldığı bir Türkiye sürecine girilmiştir.

Özelleştirme uygulamaları elektrik hizmetlerinde sadece kayıplardan dolayı ek yük getirmez. Üretim maliyeti (termik+hidrolik) üç (3) sent civarında olan elektrikğin kus'ü aboneye 15-16 sente yani 21-22 kuruşa satılmaktadır. Maliyetinin 5 katı aşırı karın, daha doğru deyişle soygunun nedeni enerjinin kamu hizmeti olmaktan çıkartılıp ticari bir metaya dönüştürülmesidir. Elektrik üretim tesislerinin %54'ü özel sektörün, %46'sı Kamunun mülkiyetinde olup gerçekte elektrik fiyatlarını ortalamada düşüren etken, kamu mülkiyetindeki yüzde kırkaltı (%46)lık kısım. Özelleştirmeler arttıkça, diğer bir deyişle enerjideki kamu payı düştükçe kW's ücretinin de 21-22 kuruşlardan 40-50 kuruşlara kadar artacağını bugünden görmek gerekir.

Doğalgazın enerji hammaddesi olarak kullanımının %48'e ulaştığı, ithal kömür ile bu oranın %60'a ulaştığı düşünülürken, ithal enerji kaynaklarının elek-

trik enerjisi üretimi içindeki payının bu denli yüksek olması, üretimi dışı bağımlı hale getirmiştir. Böylece enerji politikalarının belirlenmesinde dış aktörlerin söz sahibi olmasının yolu açılmıştır.

1580 sayılı Belediyeler Yasası, 5393 sayılı yasa ile değiştirilmiş, hizmetlerin yapımı ile ilgili olarak, Belediyeler "yapar" yerine "yaptırır" sözcüğüyle belediye hizmetlerinin özelleştirilmesinin önü açılmıştır. Dolayısıyla yerel yönetimler olarak elektrik de içinde olmak üzere hizmetler değerlendirildiğinde kentlerde yaşayanlar olarak taraflılığımızı bu hatta bağlı olarak belirlememiz gerekir.

Elektrik insan yaşamının zorunlu, temel ihtiyaçlarından birisi haline gelmiştir. Bu nedenle ticari meta anlayışından çıkılarak halk için kaliteli ve ulaşılabilir kamusal bir hak olmalıdır. Elektrikte Özelleştirilmeler durdurulmalı, Özelleştirilen Tesisler Kamulaştırılmalı, Elektrikğin Planlaması, Üretimi, İletimi ve Dağıtımını Kamu eliyle yapılmalı ve işletilmelidir. Günümüzde Elektrik bireysel olmaktan çıkmış, toplumsal bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Yoksullar için sübvansiyon uygulaması yapılmalıdır. Belediye ve hükümetler insana ve doğaya saygılı yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmalıdır. Kentsel yaşamı ve enerji politikalarını bu taleplerimiz çerçevesinde benimseyen ve uygulayacak olan yerel yönetim anlayışı desteklenmelidir.

Seçimlerde belediye başkan adaylarının hangi partiden, nereli olduğundan çok, uygulamalarında halkçı bir programı mı, sermayeci bir programı mı hayata geçireceği üzerinden seçim yapılmalıdır.

Yerel Seçimler Öncesinde Türkiye Kentlerine İlişkin Bir Değerlendirme

Doç. Dr. H. Tarık Şengül

ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Öğretim Üyesi

Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı

Yerel Seçimlerin yapılmasına çok kısa bir sürenin kaldığı şu günlerde, yerel yönetimlere yönelik toplumsal bir yaklaşımın geliştirilmenin yolu içinde bulunduğumuz dönemin kentleşme dinamiklerini iyi anlamaktan geçmektedir. Sermaye birikimi ve toplumsal mücadelelerle kentleşme süreçleri arasındaki ilişkiyi anlayamayan bir yaklaşım yerel yönetimlere yönelik bir yaklaşımı da geliştiremeyecektir.

Türkiye İkinci Dünya Savaşı sonrası kentleşmeye en az kaynak aktararak sanayileşme ve gelişmeyi seçen bir strateji benimsedi. Bu tür bir öncelik, toplumun kentleşmeyi önemli ölçüde kendi kaynakları ile gerçekleştirmesi sonucunu doğurdu. Geçekundu ve düzensiz yapılaşma, kentlerde enformel ekonominin yayılışı, altyapı yetersizlikleri bu çerçevede açıklanabilir.

1980 sonrası bu tercihler büyük ölçüde değişmiştir. Dışa açık büyüme stratejisi üretimi büyük ölçüde caydırırken, kaynakların giderek artan biçimde finans sektörüne ve spekülasyonlara yönelmesine yol açmıştır. ANAP ile iktidara gelişle en yüksek noktaya ulaşmıştır. Bugün Türkiye üretimden büyük ölçüde vazgeçmiş, finans sektörü ve spekülasyonla yatırım ile işleyen bir ekonomiye dönüşmüştür.

Kentler bugün bu spekülasyon ve rant ekonomisinin merkezinde yer almaktadır. Kentlerde üretim yapan kamu ve özel sektör fabrikaları ve üretim tesisleri hızla kapatılmış, bunların yerinde alışveriş ve iş merkezleri, lüks konut siteleri yapılmış ve yapılmaktadır. Kentlerin merkezlerinin içi boşaltılıp, kamusal mekan adresi olarak alışveriş merkezleri gösterilirken, kentlerde ulaşım politikaları yayaları tümüyle göz ardı eden ve taşıt akışkanlığını hedefleyen kent içi ve kent merkezlerini yaran otopanlarla örülmüştür. Geçekundu alanları kentsel dönüşüm adı altında yıkılıp yerlerine yeni zengin zümrelerin ihtiyaçlarına yanıt veren işlevler gelmektedir. Büyük kentlerin çoğunda bugün altgelir gruplarının konut sorunu kriz haline gelmişken, kent bütünü olarak bakıldığında var olan hanesayısının çok üzerinde konut birimi bulunmaktadır. Diğer bir anlatımla, konut ve genel olarak kentsel taşınmazlar spekülasyon merkezli bir yatırım alanı haline gelmiştir.

Kentsel rantların bu derece öne çıktığı bir durumda, büyük sermaye grupları da üretimden giderek vazgeçip kentsel taşınmazlar ve parakende ticaret ve benzeri alanlara girmişlerdir. Bununla birlikte, üretimin terk edildiği ve kentlerin tüketim ve rant mekanına çevrildiği bu dönüşümün merkezinde devlet vardır. TOKİ gibi kurumlar aracılığı ile mevcut iktidar kentleri şantiyeye çevirirken, yaptıkları plan değişiklikleri ile belediyeler rant dağıtım şirketlerine dönüşmüş bulunmaktadır. Belediye başkanları girişimcilerle arsa ve rant pazarlığı yapan araçlar haline gelmiş, planlama uzmanların etkinliği olmaktan çıkıp, belediye başkanları ve meclis üyelerinin pazarlık aracı ve alanı haline gelmiştir. Kuşkusuz kuralızsız ve ilkesiz pazarlık anlayışı bir yandan kentlere gelecekte ödenmesi imkansız yükler yaratırken, yolsuzlukların ve şaibenin de kaynağı haline gelmiş, Dişli örneğinde olduğu gibi, mil-

letvekellerine kadar uzanan bir takipçi/aracı zümreyi de yaratmıştır.

Üretimden uzaklaşmış ve tüketim ve rant arayışları ile iç içe geçmiş bir toplumsal ve kentsel yapının kendisini üretebilmesi mümkün değildir. Bu durumun çözümü uzun süredir iç ve dış borçlanma biçiminde olmuştur. Türkiye tarihinin hiçbir döneminde olmadığı büyüklükte bir borç bataklığının içine girmiştir. Bu bataklığın ortasında, kentlerimizde yükselen alışveriş ve iş merkezleri, oteller, lüks konut alanları ve residanslar vardır.

Borçlanma, savurganlık ve lüks, rüşvet ve skandallar, kumar ekonomisi bugünkü kentleşmemizin merkezindedir. Belediyeler etrafında ortaya çıkan yolsuzluklar, hukuka uygun olmayan ve öğünülerek anlatılan arsa pazarlıkları belediye yönetimlerin rutin işi haline gelmiş bulunmaktadır. Bugün 'çalışıyor ama iş yapıyor' diyerek belediye başkanlarını değerlendiren anlayış, korkutucu biçimde genişleyen lümpenleşmenin giderek kanıksandığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tüm bu süreç kentlerimizi parçalayıp dağıtmaktadır. Kamusal mekanlar giderek artan biçimde tahrip ve tasviye edilmektedir. Birlikte yaşam mekanı olarak görmek istediğimiz kentlerimiz, giderek artan biçimde, birbirinden kopan kesimlerin dışa kapandıkları gettoların mekanı haline gelmiştir. Bugün kentler hiçbir kesimin kendini güvende hissetmediği, yoksulluğun hızla yayıldığı ve yardım ve benzeri yaklaşımlarla bir kez daha yoksulun sömürüldüğü yamalı bohçalar haline gelmiştir.

Ancak bugün bu sömürü ve dışlanma süreci hizmet sektöründe çalışanların önemli bir kesimini de içine çekmektedir. Krizle birlikte bu kesimin dikkate değer bir bölümü de işini kaybetme ve yoksullaşma sürecine katılma riskini yakından hissetmeye başlamıştır. Bugün kentler hiç bir dönemde olmadığı biçimde insanların kendilerini güvende hissetmedikleri bir yer haline gelmiştir. Üst sınıfların korunaklı konut alanlarına çekilmesi, iş ve alışveriş merkezlerinin girişlerini tutan güvenlik görevlileri geçtiğimiz dönemde bir abartıyı temsil ediyorsa bugün artık işlevsel hale gelmiş bulunmaktadır. Çelir dağılımının ve refahın dağılımının bu derece bozulduğu bir durumda kentler kimsenin kendini huzurlu hissedeceği yerler olarak kalmaz.

Bugünkü ekonomik krizin geri planında da üretimden uzaklaşıp tüketime ve spekülasyon etkinliklerine yönelen anlayış ve bu anlayışın yol açtığı dengesizlikler ve borçlanma vardır. Tam da bu nedenle, önümüzdeki yerel seçimlerde mevcut anlayışa dur demek, sadece kentlerdeki politika ve uygulamalara hayır demek anlamına gelmeyecektir. Belki daha da önemlisi, bu tür bir tavır uzun süredir devam eden ve toplumun geleceğini tehdit eden talan ekonomisine ve artan lümpenliğe dur diyecektir. Bu yüzden seçimlere kadar olan dönem toplumsal yaşamı ve toplumsal kentleşmeyi savunan kesimlere ama her şeyden önce örgütlü kesimlere önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluluklar içinde en güncel olanı ise bugünkü tüccar/tefecî belediyeçilik anlayışının karşısına toplumsal bir belediyeçilik anlayışını koymayı gerektirmektedir.

KAPİTALİZMİN YENİDEN ÜRETİM SÜRECİNDE KENTLER

Satı BURUNUCU ÇALI
TÜM BEL-SEN Ankara 2 Nolu
Şube Başkanı

Bilindiği gibi, kapitalizm ortaya çıkışından itibaren, sadece doğrudan üretim süreçlerine değil, aynı zamanda yeniden üretim süreçlerine de kendi damgasını vurma çabasıdadır. Fabrikada çalışan bir işçi, bir işçi olarak çalıştığı mesai saatleri dışında da kendisini yeniden üretmelidir. Bu yeniden üretim sürecinde eğitimin, sağlık kurumlarının, ailenin önemli işlevleri vardır. Bu nedenle, kent bir üretim birimi olmanın yanında, konut, eğitim, sağlık, ulaşım ve benzeri birimlerin yoğunlaştığı bir alan olarak, yeniden üretim mekânı açısından da önem kazanmaktadır. Öyleyse kapitalizm için kent, basit bir coğrafya değil aynı zamanda bir değişim değerleri alanıdır. Kent arazileri ve kentsel taşınmazlar ise alınıp satılır bir metadır.

Kapitalizmin gelişimine bağlı olarak kentlerde işçi ve emekçi artışı yaşanmıştır. Gecekondu emekçiler konut sorununu kendisi çözerek işverenin ya da Devletin konut yapması sorununu ortadan kaldırmıştır. Nüfus yoğunluğunu emekçilerin oluşturduğu kentlerde emekçilerin ve ailelerinin sağlık, eğitim, konut, ısınma, ulaşım, kreş, dinlenme vb. ihtiyaçlarının asgari maliyetlerle karşılanması gibi sorunlar giderek artmaya başlamıştır.

Kapitalizmin yarattığı sömürü ve sefalet kent yerleşimlerinde de zenginler ve yoksulların mekanları olarak kendisini ifade eder.. Son 20 yıla kadar ülkemizdeki apartman-gecekondu biçiminde görülen bu gelişki son yıllarda yerini hızlı ulaşım için otobanlar açılan şehir dışında korunaklı ve ayrıcalıklı konutlarla, kentin kirliliğini havasını solumak zorunda kalan emekçilerin yaşadığı yerleşim birimleri olarak kendisini gösteriyor.

Kapitalizmin Can Damarı Kentler

İktidar ve hâkimiyetin yaratılması ve korunmasında mekân hakimiyeti önemlidir. Merkezi iktidarın politikalarını uygulamak, kentlere Devletin müdahalesini sağlamak ve kentlerde gereğini yerine getirmek açısından yerel yönetimler önemli bir araçtır. Buna uygun olarak da kent mekânları yeniden ve yeniden değişiklikler yaşamalıdır.

Sermaye İçin Yeni Pazar Alanı Belediyeler

1980 Sonrası dönemin özelliği sermaye için politikaların öne çıkarılmasıdır. Eğitim, sağlık, ulaşım ve benzeri türden hizmetlerin sağlanmasından devlet dereceli olarak çekilirken, çekilmediği alanlarda da hizmetin sağlanmasını ihale ve benzeri yöntemlerle özel sektöre bırakmıştır. Emekçilere yönelik kira ve işsizlik yardımı gibi uygulamalardan da dereceli olarak uzaklaşmıştır. Zaten var olan eşitsizlik aynı kent içinde giderek artan kutuplaşmalara yol açmıştır. Zenginler daha önce yaşamayı tercih ettikleri kentin merkezi alanlarını terk ederek, kentin dışına çıkmışlardır. 1990'lı yıllar kentlerin dışında oluşan korunaklı, zengin, ayrıcalıklı konut sitelerinin oluşumuna şahit olur. Kentsel dönüşüm sermayenin karlı bulduğu gecekondu bölgelerini, işçilerin yaşadığı konut alanlarını da içine alarak, emekçileri ve ailelerini tasfiye ederek ilerler. Bütün kent arsaları ticarileşerek kentsel dönüşüme uğramalıdır. Kentsel dönüşüm adı altında Ankara'da Altındağ, Mamak, Dikmen, İstanbul'da Başibüyük ve Sulukule gibi yerler ranta açılıyor. TOKİ, Özelleştirme İdaresi ve Turizm Bakanlığı yüksek rant beklentisi olan bu alanlarda, piyasa yararına bir faaliyet yürütmektedir. Kamu sektörünün alışveriş merkezi yapmasını teşvik ettiğini belirten Hükümet, asıl işlevi konut üretmek olan ve kamu arazilerini, kaynaklarını kullanan TOKİ'nin alışveriş ve iş merkezi, otel yapımı alanlarına girmesini de planlamaktadır.

Sermaye İçin Belediyecilik

Bilindiği gibi küreselleşme denilen süreç kaynak israfının önlenmesi ve verimliliğin artırılması için her şeyin piyasaya devredilmesini öngörüyordu. Genel kamu hizmetlerinin yanı sıra yerel hizmetler de özelleştirilmeliydi. Ayrıca yereller merkezi iktidar karşısında daha güçlü ve özerk yapılara kavuşacak iddialarına karşı uluslararası şirketler ve finans kuruluşları karşısında bir yarışa sokuldular. Daha ucuz emek gücü, ucuz hammadde, karşılıksız altyapı karşılığında yatırım yapma vaadiyle kentler arası bir yarışın bedeli yine emekçilere ödetilmek istenmektedir.

Belediyeler düzleminde ortaya çıkan bu değişim süreci ilk ve doğrudan etkisini belediye çalışanları ve belediyelerdeki işçi-işveren ilişkileri üzerinde göstermektedir. Söz konusu uygulamaların sosyal boyutları dikkate alındığı zaman, ekonomik açıdan ortaya çıkan tasarruflara çok daha büyük bir maliyet artışının eşlik ettiği gözlenmektedir. İhale yöntemine konu olan belediye hizmetleri ise şöyle sıralanabilir; bilgi işlem, bina temizliği, bina koruması, atık su tahliyesi, mezbahalar, kanalizasyon ağı, yeşil alan bakımı, çöp toplama işi, mezarlık bakım işleri, trafik planlaması, kamu toplu taşımacılığı, yol temizliği ve bakımı gibi. Bütün hizmetler özelleştirilirken, belediye hizmetlerini üreten çalışanların sayısı en aza indirildi. Hizmetler taşeronlar eliyle gördürülürken taşeron işçilere en az ücretle en nitelikli ve azami karla hizmet üretireceği propaganda edildi.

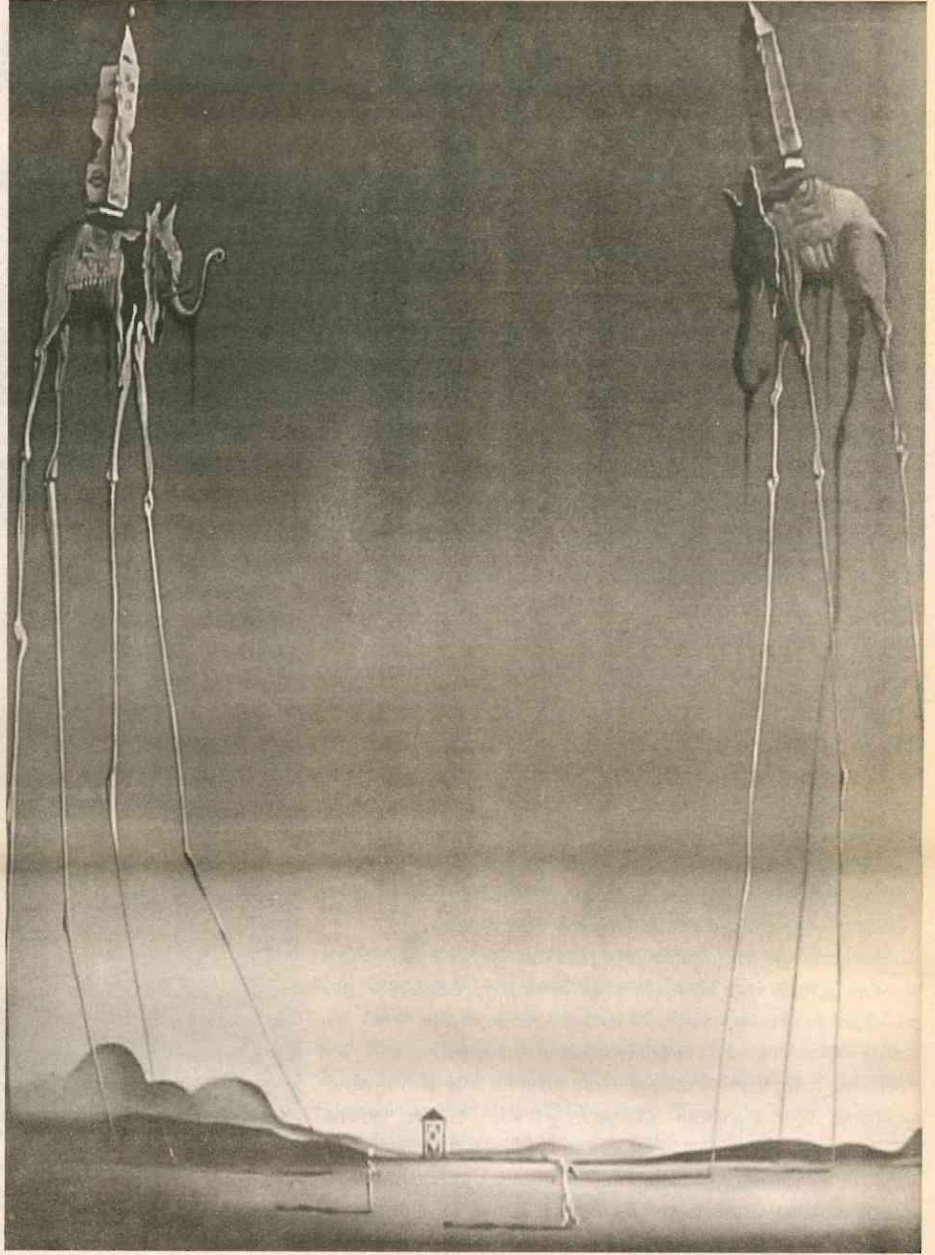
Doğalgaz, su, elektrik, ulaşım, kreş, otopark vb hizmetler, artık daha çok "meta" haline getirilip satıldı, özellikle de belediye üretimi değil, taşeronlar ya da özelleştirmelerle sermayenin alanına sokuldu. TÜİK'in verilerine göre 2003-2008 yıllarını kapsayan son 6 yıl içinde doğalgazda %177, kiralarda % 172, kömür ücretlerinde % 147.5, vapur ücretlerinde %108, belediye otobüslerinde %81.5, atık çöpte % 62 oranda artış görülmüştür. Bilindiği gibi 2004 yılında göreve gelen AKP iktidarı döneminde gerici ve rantçı yerel yönetim anlayışı iyice pekişmiştir ülkemizde. Belediye emekçilerine ve onların sendikal örgütlenmesine yönelik saldırılar, esnek çalışma ve özelleştirme, taşeronlaştırma uygulamaları ile yoğunlaştı. Kent arazileri imar yolsuzluklarını dahi göze alınarak sermaye birikimine açılırken, yandaş taşeronlar yaşadığımız kentlere arka arkaya köprülü kavşaklar, fiskiyeli şelaleler, gökdelenler, kuleler, iş merkezleri, özel hastane ve okullar yaptılar. Mülkiyeti kamuya ait değerli arsalar, gayrimenkuller karayolları, garajlar satışa sunuldu.

Yanlış su politikaları ve yeni sermaye kanalları için halkın sağlığı ile oynandı. Toplu taşıma, yaya hakları, engelliler, kadınlar ve çocuklar umursanmazken ayrıcalıklı konut alanlarına hızlı ulaşım için otobanlar açıldı, kentin zenginleri konutlarına, işlerine, havaalanına gidip gelirken rahatsız olmasınlar diye geçtikleri her yer temizlendi. Binlerce emekçi ailesinin barınma sorunu pahasına gecekondular yıkıldı.

Piyasacılık, Sadakacılık ve Siyasi Rant

Çelir dağılımı giderek bozulur, yolsuzluk, işsizlik ve sefalet artarken AKP iktidarında "sadaka politikaları" partizanca uygulamalarla belediyelere önemli görev olarak biçildi.

Sermaye politikalarını hayata geçiren AKP sadaka politikaları ile derinleştirdiği yoksullukla birlikte, işsiz, konutsuz ve aç, eğitimsiz ve sağlıksız bıraktığı binlerce emekçi ve ailesini gıda, yakacak, barınma ve giyim yardımı ile oy deposuna dönüştürmeyi amaç belledi. Belediyeler kent halkının ihtiyaçlarını karşılamak yerine kömür ve erzak dağıtarak, iftar çadırları kurarak kilometrelere uzayan kuyruklardan övünç çıkardı. Üstelik bu yardımlar belediye bütçelerinden değil belediye ile iş yapan tüccarlardan, müteahhitlerden, grosmarket sahiplerinden bağış, yardım gibi yollarla sağlanmaktadır.

Gerici Rantçı Yerel Yönetimlere ve Krize Karşı Demokratik ve Halkçı Yerel Yönetimler

Sayısı yüz binleri bulan işten çıkarmalar, ücretlerdeki düşüş, başta eğitim ve sağlık hakkı olmak üzere yapılan özelleştirmeler emekçilerin hayatını tarifsiz bir biçimde zorlamaktadır. Tarım alanında da IMF ve Dünya Bankası politikaları sonucunda yoksullaşma hızla artmakta, buradan kentlere yeni bir göç dalgası beklenmektedir. Zaten işsizlik ve yoksulluk kıskacında olan kentlerde yeni bir mücadele süreci kaçınılmazdır. Bu noktada merkezi iktidara karşı emekçilerin yürüteceği mücadele, yerel yönetimlere karşı da sürdürülmelidir. 29 Mart yerel seçimleri dolayısıyla Kentlerin varoşlarında yaşayan, yaşadıkları kentlerin yönetimlerinde, yerel yönetimlerinin kaynaklarının kullanımında hiçbir tasarrufu bulunmayan barınma, ısınma, ulaşım, sağlık, temiz içme suyu, eğitim, kreş hizmeti alamayan emekçilere demokratik ve halkçı yerel yönetimler için örgütlenme, mücadele etme ve halkın adaylarını destekleme vb. yürütülecek mücadele aynı zamanda krize karşı yürütülecek bir mücadeledir.

KRİZ, MÜHENDİS VE MİMARLAR...

Mustafa Kadioğlu
Elektrik Mühendisi

2007'nin sonlarında kapitalizmin merkezi ABD'de hissedilen finans krizinin diğer çevre ülkelerdeki gibi ülkemizde de 2008 ikinci yarısında reel sektörde hissedilmeye başlandığında "teğet geçeceği", "hamdolsun", "krizin olanağa çevrileceği" vurgularıyla birlikte üretim ve hizmet sektöründe hergün yüzlerce işçinin işine son verildiği, ücretsiz izne ayrıldığı, fabrikaların çalışmaları tek vardiyaya düşürdüğü, üretime süreli ara verildiğini görüyoruz. Büyük bir ayağa kalkış olmaz ise 2010-2011'e kadarda yaşayacağız gibi gözüküyor.

Hükümet sözcülerinin ülkedeki yaşama yönelik zorlama pembe tablolar çizmesi, sermaye kurumlarının daha iki-üç ay önceki bilançolarında kar oranlarının tepe yapmasına rağmen işçi ve emekçilerin birikimlerini kasalarına atma planlarından doğru ağıllamalarına, parlamentodaki ana muhalefet ile "yavru" muhalefetin sadece hükümet temsilcilerinin beyanları içinden cumbuzlama yöntemi eleştirilerin ötesine geçmemesi krize karşı işçi ve emekçi halk muhalefeti birleşmediği sürece çözüm de olmadığı görülüyor.

Ülke ve ekonomi yöneticileri işten atmaların, işini kaybetmelerin milyona ulaştığı dönemde emekçilere krizin yükünü omuzlamalarını, açlığa tahammül etmelerini, kazanılmış hakların ellerinden alınmasına ses çıkarmamayı öğütlemekten başka bir şey de önermiyorlar.

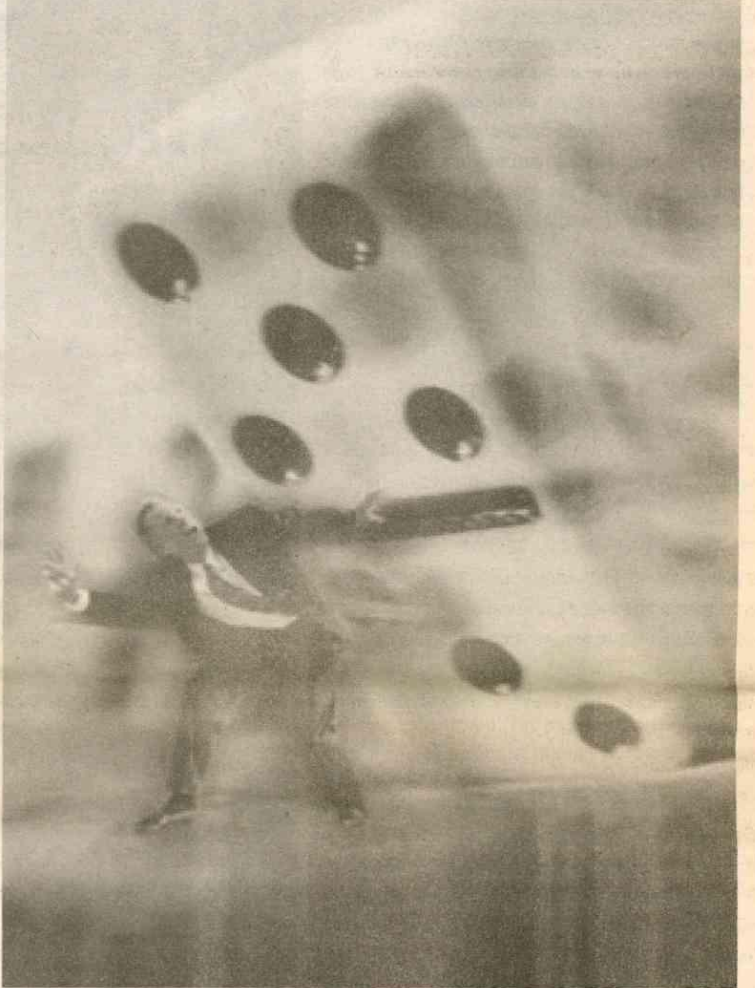
TÜİK rakamlarına bakıldığında 2008 Ekim sonu işsizlik 2 puan artışla % 10,9'a çıkarak işsiz sayısı (resmî kayıtlara göre) 2.687.000'e yükseldiği bu oranın gençlerde % 24 olduğu, işsizlik yardımı almak için devlete müracaat oranında % 470 arttığı itiraf edilmektedir.

Krizler kapitalizmin yol arkadaşıdır. Yani kapitalist sistemde yaşanıyor-sa kriz de yaşamın içindedir. Çok geriye gitmeden 1994'de, 1998'de, 2001'de olduğu gibi krizden işçiler, emekçiler etkilendiği gibi mühendis, mimar ve plancılarda etkilenecektir.

Yaşadığımız krizde ülkemizde 70-80 bin mühendis, mimar işsiz kalmıştır. Bu rakamın üzerine Rusya ve diğer ülkelere çalışanların işsizliği ilave edildiğinde, rakam daha da yukarılara çıkmaktadır. Yani krizin mavi yakalısı, beyaz yakalısı yoktur. Ülkemizde maden, ziraat, kimya gibi mühendislik alanlarındaki mühendislerin normal koşullarda % 20-30 olan işsizliğinin üzerine krizin getirdiği işsizlik ilave edildiğinde, "beyaz yakalılar"ın bir parçası olan mühendis ve mimarların işsizliği önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Krizin nedeni olan kapitalizmin merkez ülkelerde tartışıldığı, kapitalizmin önüne "yeni" sıfatlar getirerek devamlılığına yönelik çalışmalar yapıldığı, krize neden olan yapılar devletleştirilip bir bakıma serbest piyasanın ideolojisinin çıktığı itiraf edilirken ülkemizin de içinde bulunduğu çevre ülkelere özelleştirmeler ve bütçede faiz dışı kesintiler dayatılarak uluslararası sermaye merkezine kaynak aktarılmasına devam edilmektedir.

Hal böyle iken krizin getirdiği ve getireceği her türlü yükün emekçilerin üzerine yıkılmasına karşı çıkılacaksa, biz mühendis ve mimarların da içinde olduğu örgütlü-örgütsüz tüm emekçiler yerelden başlayarak birleşebilmeli, ülke genelinde sağlanacak birliktelik ve mücadelelerle krizin yükü patronlara yıkılmalıdır.

Krizin yükünü örgütsel olarak söyleme reddetmek bir "olumluluktur" ancak bunu söylemek yeterli değildir! Bu söylemi ekonomik-mesleki olarak üyelerimizin bulunduğu başta üretim birimleri olmak üzere her yerde emekçilerle birlikte yaşama geçirmek, böyle bir mücadeleyi örgütlemek gerekir. Bunu başarmak istiyorsak, bunu yapacak olan örgütümüzü de gözden geçirmeliyiz.

TMMOB'ne üye olan ve üyesi olması gerekenlerle birlikte yaklaşık olarak 500.000 mühendis, mimar ve şehir planı üyeye sahip olup her kademedeki yöneticimizin niyetini sorgulamaksızın bugünkü örgütlülük yapısı ile yapması gereken görevleri yapabilecek durumda değildir. Bunu aşmanın yolu üyesini mücadeleye çekecek ve katacak, taban-tavan arasındaki tikanıklıkları açacak kurumları kurmak, örgüt içi demokrasiyi günün ve geleceğin ihtiyacını karşılayacak bir yapılanmaya dönüştürmekten geçmektedir. Bunun adı örgütün yeniden inşasıdır. 2. mühendislik mimarlık sempozyumunun gündeminde olan ancak tartışılmayan bu gündemi acil olarak örgüt gündemine alarak tartışılmalı ve sonuçlandırılmalıdır.

Bir tarafta kriz ve Ergenekon diğer tarafta AB-D destekleri ile Filistin halkının katliamı sürerken bu konu, verilecek mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Ancak bu şekilde kriz ve her türlü dayatmalara karşı duracak ve bu saldırılarla başa çıkacak bir örgütü yeniden inşa edebiliriz.

İnternet Yasakları Üzerine

Mehmet Yazıcı

Bilgisayar Mühendisi

EMO Bilgisayar MEDAK Üyesi

Beynelminel

TRT 6 (Şeş) nın yayına alındığı şu günlerde ülkemizin düşünce ve fikir özgürlüğü kulvarında yine çapraşık bir durumda kaldığı ortaya çıktı, yaşananlar tipki "Beynelminel" filminde karikatürize edilmiş olayın, Enternasyonal marşını bilmeyerek çalan gevendelerin başına gelenler ve sonrasında TRT de kızıl ordu korosundan Enternasyonal marşının yayınlanmasının, farklı biçimde yine yaşamımıza sirayet etmesi gibi. Düne kadar Kürtçe tebrik mesajı yayınlamanın, asılan afişlerin, veya yayınlanan gazetelerin davaları sürerken, Başbakan'dan Kürtçe selamlama geldi. Kafalar yine karıştı, dün sevmeyen gitsin diyen başbakan bu gün Kürtçe mesaj yayınlatabiliyordu, tabi medyada tartışılan konu ise, Başbakan'ın Kürtçeyi doğru telaffuz edip etmemesiydi. Benzer bir durumu geçtiğimiz günlerde yine yaşadık, Başbakan, you-tube un yasaklanmasının üzerinden, pek de fazla zaman geçmediği halde, internette sansür tartışmaları sıcaklığını korurken, "ben her gün izliyorum siz de izleyin" dedi, tabi kafası karışmaya alışık vatandaşın kafasını biraz daha karıştırdığı gibi, yasaklama kararı alanların da kafasını karıştırmayı başardı. Zararlıysa başbakan neden her gün izliyordu? Ayrıca yasak bir siteyi nasıl izliyordu?

Aslında yazımın konusu ne TRT 6 (Şeş) ne Beynelminel filmi ne Kürtçe ne de başbakan, yazımın konusu ülkemizde yeşermeyi başaramayan (ya da saksıda yetiştirilmesi daha doğru bulunan) düşünce ve fikir özgürlüğü kapsamında internet yasakları.

Ülkemizde düşüncenin açıkça söylenmeye başladığı andan itibaren, zararlı yararlı ayırımına tabi tutularak zararlı düşüncelerin anında bir reaksiyonla karşılaşması, iyice yerleşmiş kendi içerisinde doğal bir olgu. Bu durum, toplum tarafından o kadar kanıksanmış durumdadır ki, neden diye sormayı bir kenara bırakalım, soranların ise, acaba bu soruyu neden soruyorlar için içinde bir art niyet mi var? Sorusuna maruz kaldıkları bir olgudur. Ülkemizin egemen yöneten güçleri, kendileri dışında gelişen ve kendi kontrolleri içerisinde olmayan tüm olaylara benzer reaksiyonları göstermişlerdir. Diğer tüm fikir özgürlüklerinin başına gelenler gibi; internet ortamı ve burada yapılan yayınlar benzer reaksiyonlarla karşılaşmıştır. Önce bir süre izlenmiş, kötülüklerin farkına varılmış ve Devletimize, vatandaşımızı bu kötülüklerden kurtarmak düşmüştür. İnternet ortamında bazı yayınlar menfur ilan edildikten sonra bu yayınların engellenmesi için altyapı çalışmaları başlatılmış, kanun tasarısı hazırlanmış, tartışmaya açılmadan tasarı aynen yasalaşmış ve internet ortama yasaklamanın kanalı açıldıktan sonra yüzlerce site erişimine son verilmiştir.

İnternet ortamı; yapısı itibari ile merkezi bir kontrolden uzak, dağıtık bir ağıdır, bu sebeple tamamen bir denetim içerisine sokulması, yapısı tamamen ortadan kaldırmak veya değiştirmekle hemen hemen eş değerdir ve neredeyse imkansızdır. Bu sebeple pek çok sistem için kabul edilmeyen muhalif fikirler, en kısa yoldan, en fazla kişiye anında ulaşabilmekte ve yayılabilmektedir. İnternet, kapitalist sistem için sayılamayacak kadar olanak yaratırken, kendi anti tezi için de aynı olanakları yaratmaktadır. Kısacası bu ortam, yaşadığımız dönemde, ne ekersiniz verim aldığınız verimli bir toprak gibidir, tartışmanın kendisi de, kimin bu toprakları kullanacağı meselesidir.

Gerçeklerin yüzeyinde kalmak tehlikelidir. (V.İ.Lenin)

Ülkemizde pek çok yasak gibi, yasaklama veya denetleme yapılarına dair öncelikle

ihtiyaç yaratılmıştır. Öncelikle sanki yeni bir şeymiş ve internet ile beraber ortaya çıkmış gibi, çocuk istismarı haberleri, internet ortamında bu yayınları yapanlar, bu sitelerden para kazananlar ile ilgili haberler medyamızda peşi sıra yer bulmaya başladı, ardından uyuşturucu ve madde bağımlısı gençler ve bu maddeleri internet üzerinden nasıl kolayca temin ettikleri, bir takım gizli belgelerin, askeri surların internet ortamında yayılması, ülkemize, terörle mücadele meselesinde ve dış ilişkileri konusunda verdiği ağır zararlar vs. vs. (tabi burada atlanan asıl husus, bu ürünlerin, özellikle de çocukların cinsel istismarının, ülkemizde azımsanmayacak alıcısı vardı ve bu alıcının nasıl bu hale getirildiği hiç tartışmaya açılmadı. ÇHD bu konuda yaptığı açıklama ile; Türkiye'nin 2001 den beri Çocuk Pornosuna dair ek protokolü imzalamadığını belirtmiştir) denetim ve yasaklama mekanizması için gerekli ortam hazırlandıktan sonra, internet kötülüklerin anası ilan edilerek internet ortamındaki "zararlı" içeriklere karşı savaş açıldı, Bakan Yıldırım'ın öncülüğünde ilk zaferler alınmaya başlandı.

"Kimse bizi interneti zapturapta almaya soyunmuş biri gibi görmesin."

Bakan yıldırım Nisan 2007 tarihinde, İnternet Medyası Derneği tarafından düzenlenen, internet günleri çerçevesinde yapılan toplantıda; "Bu, bu yönüyle, 'internet üzerinden işlenen suçlar' bizim toplumumuzu, insanımızı, geleceğimizi tehdit eden bir alandır.... Kimse bizi, interneti zapturapta almaya soyunmuş biri gibi görmesin. Birlikte bu güzel nimetin zararlı etkileriyle mücadele edeceğiz..." şeklinde bir konuşma yaptı. Birlikte bu güzel nimetin zararlı etkileri ile mücadele etmekten bahseden Bakan Yıldırım'ın bu "birlikte"den ne anlatmaya çalıştığını, bu alanda faaliyet yürüten; meslek odaları, dernekler vakıflar, sivil toplum kuruluşları vs. kimse anlamadı. Zira bu "birlikte" den kastedilen zaten bu alanın asli unsurlarını kapsamıyordu, en azından bu kadarı, tasarının tartışmaya açıldığı ilk günden itibaren, bu alanda çalışma yürüten pek çok kurumun fikirlerinin önerilerinin dikkate alınmaması ile anlaşılmuş bulundu.

Aslında "birlikte" lafı ile Bakan Yıldırım; Kanun'da da belirtildiği üzere Telekomünikasyon Kurumu, kurum bünyesindeki Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve istihdam edilecek; iletişim uzmanı, avukat, mütercim, sekreter, bilgisayar işletmeni, tekniker, teknisyen toplam 93 kadro ile kanunun hazırlanmasında emeği geçen iktidar partisi mensuplarını ve çevresini kastetmek istemişti anlaşılın. Zira hepimizin bildiği gibi, kanun, kapalı kapılar ardında pişirilip önümüze sunulmuş, bu konuda, alanın asli unsurlarının fikrine, önerilene danışılmamış, tasarıya yöneltilen eleştiriler dikkate alınmamıştır. Kısacası böyle bir kanunun "birlikte" oluşturulmasına gerek duyulmamıştır.

"TCK'daki 301. Maddenin internete taşınmış hali"

9-22 Nisan tarihleri arasında kutlanan İnternet Haftası çerçevesinde İstanbul Teknik üniversitesinde düzenlenen, İnternet Sansürü ve İfade Özgürlüğü panelinde konuşma yapan Cumhuriyet gazetesi yazarı Mehmet Sucu; tasarının TCK'daki 301. Maddenin internete taşınmış hali olarak yorumlamış ve basın özgürlüğü ve özgürlükler yönünden tasarıya karşı durulması gerektiğini vurgulamıştır, yine pek çok konuşmacı meseleyi düşünce ve fikir özgürlükleri kapsamında değerlendirerek, yoğunlukla tartışılan, yüzeysel sorunlardan kurtarılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kanun tasarı halindeyken ve yasalastıktan sonra, gerek Elektrik Mühendisleri Odası olarak, gerekse Bilgisayar Mühendisliği Meslek Dalı Komisyonu olarak, bu konuda açıklamalar yapılmış, tasarı değerlendirilmiş, bu tasarının geri çekilmesi, böyle bir kanunun bu alanın asli unsurlarınca oluşturulacak bir komisyon ile tartışmaya açılması talepleri öne çıkarılmıştır.

Kanunun hazırlanma safhasındaki eksiklikler, kanun içerisinde pek çok muğlak ifadenin yer almasına neden olmuş, daha tasarı halindeyken ortaya konulan, pek çok kurum veya kuruluşun tepkilerinin ve uyarılarının haklılık paylarını, uygulamada, gözler önüne sermiştir.

Kanun, dikkatli incelenirse, suç unsurlarının tespiti ve öngörülen cezalar ile, keyfi bir sansür mekanizmasının önünü açabilecek niteliktedir. Kanun, çocukların cinsel istismarı üzerinden gündem konusu yapılmasına ve alelacele hazırlanmasına karşın, kanunun 8. Maddesinde, sekiz ayrı başlıkta (inhara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırma, sağlık için

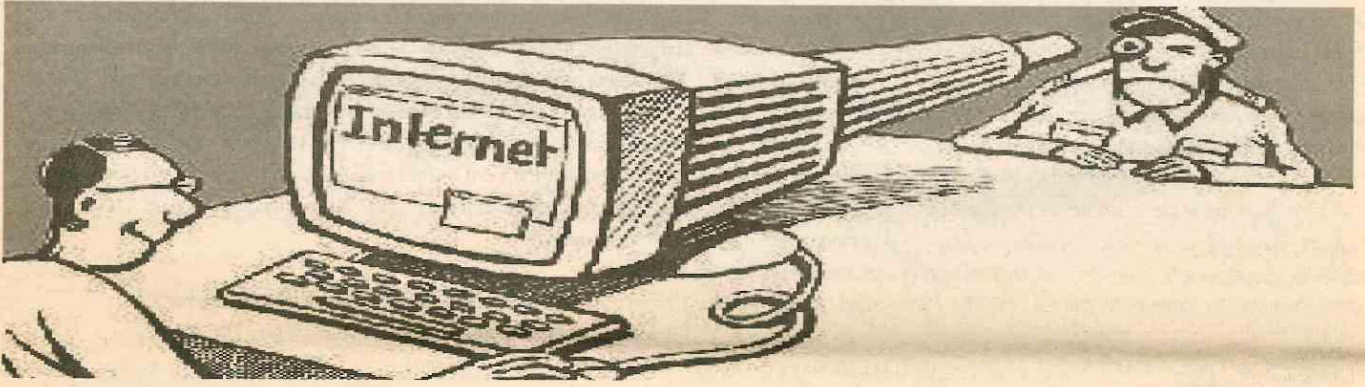
Toplumsal kafa karışıklığının sayısal ifadesi;

İnternet yasakları konusunda; Ntumsnbe ve inquisition tarafından yapılan 4500 kişi tarafından yanıtlanan anket, bu konuda ilginç veriler sunmaktadır.

Örneğin "hükümet internetteki tehlikeli ve hukuka aykırı içerikleri kısıtlamakla yükümlüdür" sorusuna, katılıyorum diye cevap verenlerin oranı %34.1 iken benzer olarak, " hükümet gerekli gördüğü zaman internet içeriğini kısıtlayabilir" sorusuna katılanların oranı %23.6 lara düşüyor. Aynı soru you-tube için sorulduğunda katılanların oranı %15 lere kadar geriliyor.

Aslında bu anketten genel anlamda insanların internet içeriğinin kısıtlanmasını istemedikleri sonucu çıksa da, benzer sorulara farklı oranlarda verdikleri cevap bu konuda ne derece kafaların karışık olduğu, görüş bildirdikleri şeyi ne derece tanıdıklarını ortaya koymaya yeterlidir.

Sonuçta toplumu bilgi sahibi olmadan görüş sahibi oldukları için yadrgamak yanlış olur. Çünkü doğamızda ülkemizde bu böyledir. Toplumun, you-tube' u ve

tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar, Atatürk aleyhine işlenen suçlar) suç unsuru sayılabilecek içerikler tanımlanmıştır. Fakat bu başlıklar yeterince açıklanmamış ceza kanununun ilgili maddelerine atıf yapılarak bu durum giderilmeye çalışılmıştır. Pek çok içeriğin bu başlık altına sokulabileceği, ve yorum farkına göre kararlar alınabileceği gerçeği, bilimsel içerikteki sitelerin veya gazete sitelerinin yasaklama ile karşı karşıya kalması ile kendini göstermiştir. (İktidara muhalif bazı yayın organları, Richard Hawkins'e ait internet sitesi ve pek çok benzer internet siteleri bu durumdaki nasbini almıştır) İçeriğin muğlaklaşması ve yorumu açık olması ciddi bir zayıflık ve suistimale açıklık olarak nitelenebilir. Ayrıca içerik sağlayıcıya herhangi bir uyarı mekanizması kanunda yer almamakla beraber, suç unsurunun ortadan kaldırılmasından çok, yayın engeli uygulanması yer almaktadır. İnternet ortamını denetleme yetkisi telekomünikasyon iletişim başkanlığına devredilmiştir. Denetim mekanizmasının, hangi kriterlere göre belirleneceği, kimin inisiyatifinde seçileceği belirtilmeyen bir idareye teslim edilmesi, ilgili kanundaki boşlukların doldurulmasında ne şekilde hareket edileceğinin belirsizliği anlamına gelmektedir. Çenelde bilişim alanı özeldir ise internet ortamının herhangi bir düzenlemeye tabi olmaması bizzat de düşünülemez. İnternet ortamı da dahil olmak üzere, bilişim teknolojileri alanının düzenlenmesi zorunludur. Fakat bu düzenlemelerin, özellikle bu sektörün asli unsurları olan mühendislerin ve mühendisleri temsil eden kurumların, hukuk kurumlarının, akademik çevrelerin, devletin resmi kurumlarının ve bu konuda çalışmalar yürüten dernek vakıf gibi kuruluşların ortak çalışması ve uzlaşısı ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kurum ve kuruluşlardan bağımsız, kendinden menkul mekanizmalara yapılması, daha önce pek çok tarafça belirtilen, öngörülen durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. En başında, bu alandaki düzenlemelerin yasaklayıcı bir zihniyete ele alınması yanlıştır. Çün geçtikçe yaşamımıza daha fazla nüfuz eden bu alanın eğitici ve özgürlükleri artırıcı tarzda ele alınması gerekmektedir. İken tam tersi hareket edilmiştir. Yasaklayıcı yaklaşımların, geçmişten günümüze pek çok örnekte olduğu gibi ters teperek, olumsuz sonuçlara yol açtığı bir gerçektir.

Hükümeti, genel anlamda İnternetten daha iyi tanıdığı bir gerçektir.

Kısacası bu konuda kafalar karışık, çünkü internet tanınmamaktadır, tasarı bilinmemektedir, yaşantımıza yansımaları konusunda hiç düşünülmemiştir.

Sadece medyadan veya yetkili ağızlardan söylenenler parça parça, bir bütünlükten yoksun olarak birleştirilip toplumsal bir fikir oluşturulmuştur.

İnternet iç dünyamızın yansımalarıdır.

Mekanist bir yaklaşımla; internet yararlı mıdır, zararlı mıdır? İnternet olarak tanıdığımız ortam; oyun, erotizm, chat, sosyal gruplar veya gazeteye indirildiğinde, bu tartışmayı bu yüzeye tutmak olasıdır. Bazı siteler zararlıdır, bazıları yararlıdır. Peki içerik neye göre kime göre yararlı veya zararlıdır. İnternet yaşayan, büyüyen ve toplumdaki beslenen bir yapıdır, kendi kontrol mekanizmalarına da sahiptir. Ahlak gibi, etik gibi toplum tarafından ortaya çıkarılmış yazılı olmayan mekanizmaları da vardır. Fakat bu ortamı toplum yaşamından, düzeyinden bağımsız düşünmek doğru değildir. Menfur olarak nitelendirdiğimiz pek çok yayının kökü, kendi toplumsal yaşantımızın içindedir. Bu sebeple bu ortam bir anlamda bizim bir aynamız gibidir. Bu yönüyle de internet ortamında bu tip yayınlar ile mücadele, bir anlamda toplumsal çürüme ile mücadele ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Toplumda çürümenin sebebi internet olmadığı gibi, esasında internet ortamındaki çürümenin beslediği yer toplumsal çürümedir. Mesele pek çok yerde bu yönüyle ele alınmadan, yani baş aşağı getirilerek, çürümeyi yaratan şeyin internet olduğu savıyla hareket edilmeye çalışılmış tartışılmış veya gösterilmiştir.

Sonuç olarak, Başbakan'ın da kendisinden örnek verdiği gibi, yasaklı siteler izlenmeye devam edildi, "Osmanlı'nın yasağı üç gün" sözünü haklı çıkarırcasına, yasak üçüncü günden sonra delinmeye başlandı. Yasak delinebilir olduğu için, üzerinde pek de fazla durulmadı. Medya ortamında zaman zaman değerlendirildi, çeşitli ortamlarda tartışıldı ama toplum yaşamında bir karşılık bulmadı. Fakat burada esas yitirilen şeyin, adresini yazdığınızda erişemediğiniz internet sayfası olmadığı, yeşermeyi bir türlü başaramamış şünce ve fikir özgürlüğünün bir filizi olduğu anlaşılmalıdır.

İŞVERENİN ÖNLEM ALMA BORCU

Bedri TEKİN
Makina Mühendisi

İş kazaları ve meslek hastalıkları işyerlerinde meydana gelmektedir. Başka bir ifade ile iş kazası ve meslek hastalıklarının nedeni işyeri koşullarıdır.

İşyerlerindeki kuralları işverenler koymakta, kararları işverenler almaktadır. Dolayısı ile sağlıklı ve güvenli işyerleri oluşturulması ya da oluşturulmamasının nedeni işverenlerdir. Uluslar arası Çalışma Örgütü (ILO) normları, İş Kanunu ve İş Kanunu gereğince çıkarılan yönetmeliklerde işverenin görev ve sorumluluğu çok açık biçimde belirtilmiştir.

İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluğu hem hizmet akdinin varlığından doğan ve özel hukuka dayanan işçiyi gözetme borcunun niteliğinden, hem de kamu hukuku niteliği taşıyan iş güvenliği kurallarından doğmaktadır.

İşverene işçiyi gözetme borcu getiren ve bu konudaki sorumluluğun kapsamını belirleyen özel hukuk kuralı Borçlar Kanununun 332. maddesinde yer almaktadır. Bu maddede; "İş sahibi, akdın hususi halleri ve işin mahiyeti noktasından hakkaniyet dairesinde kendisinden istenebileceği derecede, çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icap eden tedbirleri ittihaza ve münasip çalışma mahalleri ile işçi birlikte ikamet etmekte ise, sıhhi yatacak bir yer tedarikine mecburdur" denilmektedir. Borçlar Kanunu özel hukuk kuralı koyduğu için bu kurala uyulmaması halinde özel hukuk yaptırımı uygulanır dolayısıyla; bu maddede sözü edilen önlemlerin alınmaması nedeniyle işçinin zarara uğraması halinde tazminat isteme hakkı doğmaktadır.

İşverenin kamu hukukuna dayanan işçiyi gözetme borcunu düzenleyen ana kural 4857 sayılı Kanunda yer almaktadır. 4857 sayılı İş Kanununun 77. maddesinde; "İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksanziz bulundurmamak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler." hükmü yer almaktadır.

4857 sayılı İş Kanununun 77. maddesinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasına yönelik ana kural konulmakla birlikte daha sonraki maddelerde de kurallar konulmuş, ayrıntıların belirlenmesi için yönetmelikler çıkarılacağı belirtilmiştir. 2003 ve 2004 yıllarında 10'larca yönetmelik yürürlüğe konulmuştur.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında olan işyeri işverenlerinin işçi sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülüklerden bir kısmı işyerinde çalışan sayısı ile ilintili olmakla birlikte bir kısmı çalışan sayısına bağlı olmaksızın yerine getirilmesi gereken yükümlülüktür. Örneğin işyerinde kaç işçi çalışırsa çalışsın iş güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluktur. İşçilere işçi sağlığı güvenliği eğitimi verilmesi zorunluluktur. İşyerlerinde Risk Değerlendirmesi yapılması da işçi sayısına bağlı olmayan, işyerinde kaç işçi çalışırsa çalışsın tüm işverenlerin yerine getirmesi gereken bir yükümlülüktür.

İşyerinde iş güvenliği mühendisi çalıştırılması, işyeri hekimi çalıştırılması, iş sağlığı güvenliği kurulu oluşturulması gibi yükümlülükler de 50 veya daha fazla işçi çalıştırıldığında yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdir.

Her türlü önlemin alınması:

İşverenlerin birinci görevi işyerlerinde iş kazası ve meslek hastalığının meydana gelmemesi için her türlü önlemin alınması zorunluluğudur.

Önlem alma, statik bir durum değildir, alınan önlemlerin sürekli olarak gözden geçirilmesi de gerekmektedir. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü'nün 4. maddesi bu konuda açık hüküm içermektedir; "İşverenin, işyerinde, teknik ilerlemelerin getirdiği daha uygun sağlık şartlarını sağlama; kullanılan makinelerle alet ve edevattan herhangi bir şekilde tehlike gösterenleri veya hammaddelerden zehirli veya zararlı olanları, yapılan işin özelliğine ve femin gereklerine göre bu tehlike ve zararları azaltan alet ve edevatla değiştirilmesi iş kazalarını önlemek üzere işyerinde alınması ve bulundurulması gerekli tedbir ve araçları ve alınacak diğer iş güvenliği tedbirlerini devamlı surette izlemesi esastır."

Önlem alma konusunda mevzuatın öngördüğü yöntem işyerlerinde Tehlike Tanımlama Risk Değerlendirme (Risk Analizi) çalışmasının yapılmasıdır. Risk değerlendirme, işle ilgili faaliyetlerden kaynaklanan ve çalışanlara ve çevreye olabilecek olası zararların en aza indirilmesine yardım eder. Risk değerlendirme proaktif yaklaşımdır, yani, kaza, hastalık meydana gelmeden, kaza, hastalık ortaya çıkabilecek kaynak, durum ya da davranışa karşı önlemler gerçekleştirme çalışmasıdır. Risk değerlendirme yapılarak işyerindeki tehlike ve risklerle alınacak önlemler belirlenir. Mevzuat gereği kaç işçi çalıştırılırsa çalıştırılsın tüm işyerlerinde risk değerlendirme yapılması gerekmektedir. Önlem alma borcu, önlem almakla sınırlı değildir, önlem alma aynı zamanda önlemlere uyulup uyulmadığını denetlemeyi de kapsamaktadır. Yargıtay da önlem almakla yetinilemeyeceği görüşündedir; Yargıtay 10.Hukuk Dairesinin

E.1978/2077.K.1978/7689.T.31.10.1978 sayılı kararında "Her işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksanziz bulundurmamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğün sadece önlem almakla yetinilebileceği anlamı taşımadığı, alınan önlemlere uyulup uyulmadığını denetleme ve giderek önlemlere uyulmasını temin anlamında bulunduğu da kuşkusuzdur. Başka bir deyişle, işveren işyerinde, geniş anlamda doğmuş ve doğabilecek tüm tehlikeleri önlemek zorundadır. Bu zorunluluk sonucu olarak işyerinde işveren tarafından tam anlamı ile geniş bir kontrol mekanizması kurulmalıdır" denilmektedir. İşçinin tecrübeli olduğu, dikkatli çalışacağı varsayımı ile önlem alma borcundan vazgeçilemez, nitekim Yargıtay 2007/6065 sayılı kararında bu noktaya vurgu yapmıştır;

"İşverenin önlem alma yükümlülüğü, tecrübeli olması durumunda Anılan madde ile, (77. madde) işverenlere, işçi sağlığı ve iş güvenliği kavramından kapsamlı olarak, her türlü önlemi almak yanında, bir anlamda objektif özen yükümlülüğü de öngörülmektedir. Bu itibarla işverenin, mevzuatın kendisine yüklediği tedbirleri, işçinin tecrübeli oluşu veya dikkatli çalıştığı takdirde gerekmeyeceği gibi bir düşünce ile almaktan sarfınazar etmesi kabul edilemez."

İşçilerin Eğitimi:

İşçilerin işçi sağlığı ve güvenliği eğitimi de işverenin önlem alma yükümlülüğünün bir parçasıdır;

İş Kanununun 77. maddesi gereğince işverenler; işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimi vermek zorundadırlar. Yapılacak eğitimin usul ve esasları 7 Nisan 2004 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" de belirtilmiştir.

Buna göre;

İşverenler, işyerlerinde sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının tesis edilmesi için, çalışanları, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek, onların karşı karşıya buldukları mesleki riskler ve bunlarla ilgili alınması gerekli tedbirler konusunda işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitim programlarını hazırlamak, eğitimlerin düzenlenmesini, çalışanların bu programlara katılmasını sağlamak ve verilecek eğitim için uygun yer, araç ve gereç temin etmekle yükümlüdürler. Asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulan işyerlerinde, alt işverene ait çalışanların eğitimlerinden, asıl işveren, alt işveremle birlikte sorumludur.

İşverenler, çalışanların yaptığı veya yapacağı işle ilgili bilgisinin olmaması, eksik olması ya da mevcut bilgisinin yetersiz kalması gibi hususları dikkate alarak işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanlarının değişmesi halinde ve yeni teknoloji uygulamalarında, çalışanların aşağıda belirtilen eğitim programlarından geçmelerini sağlayacaktır. Yargıtayın kararlarında da eğitimin önemine vurgu yapılmaktadır, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 23.03.1982 gün ve E1498 ve K1701 sayılı kararında; "İşçiyi eğitmeden çalışmaya başlayan işveren, meydana gelen iş kazasından sorumludur." Yargıtay 9.Hukuk Dairesinin 16.6.2004 Tarih ve 2004/21-365 Esas, 2004/369 Karar sayılı kararında "İş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim, bir kısım mevzuat ve hükümlerini içeren belgelerin verilmesiyle değil, eylemler olarak bu bilgilerin aktarılması ve öneminin kavratılması ile sağlanabilir" denilmektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki;

İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işyerlerinde önlem alınması, işçilerin önlemlere uyup uymadıklarının denetlenmesi ve işçilere işçi sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi ile önlenebilir. Bunların yerine getirilmesi işverenin sorumluluğundadır.

Yerelleşme, Yerel Yönetimler ve Bölge Kalkınma Ajansları

Semra Çaralan
Kimya Mühendisi

Bölge kalkınma ajanslarının kuruluş amacıyla ve yerelleşmenin mantığında; "yerelleşelim, özelleşelim, güzelleşelim" vardır.

Dünyanın yeniden yapılandırılması projesinin mantığında, çok bilinen bir anlam ve imaj yatar. "Böl-Yönet". Bölge kalkınma Ajanslarının kısa yazılımından da kolayca anlaşılacağı gibi, Bölgelere böl ve Ajanslarla Yönet. Buradaki "kalkınma" kelimesi "yeniden yapılandırma"ya eşdeğer bir anlamdadır. "Ajans" ise bilindiği gibi, tekelci sermaye kuruluşlarının yerel temsilcileri, ajanları anlamındadır.

Uluslar arası sermayenin, sermaye kuruluşlarının ve dünya ölçeğindeki bölgesel örgütlerinin "yapısal değişim" projelerindeki yeniliğin bir ayağı olan "yönetimde esnekleşme modeli", esnek üretim teknolojisinin bölgelere bölünmüş özerk yönetimler biçimindeki geliştirilmiş halidir. 2.savaş sonrası kurulan BM ve alt teşkilatları, dünyaya yeni bir yön vermek üzere '45lerden itibaren yaymaya çalıştığı bu teknolojiyi hayata geçirmede başarısız kalmışlardır. '90lardan sonra ise, BM, kapitalist dünyanın Berlin duvarının çöküşü sonrası yürüttüğü propaganda ve yaptırımlarla, esnek üretim ve yönetim teknolojisini uygulamada atağa kalktı. Tekelci sermaye, dünyayı coğrafi olarak yeniden yapılanma adına, böyle bir yapılaşmayı "Bölgesel Kalkınma Stratejileri" olarak dayatmaktadır. (Önermektedir). Bu önerme, esnek üretim teknolojisinin uygulandığı Sovyet modelinden de geliştirilerek çalınmış ve kapitalizme uyarlanmış son haliyle, "demokratikleşme" de iddia etmektedir. Bu teknoloji, "Yüksek teknoloji modeli" olarak, üretim, yönetim ve denetimi, aynı zamanda, bilim dünyasının da içine hapsedildiği bir sarmalın yönetim biçimini oluşturmaktadır. Teknoloji terimi, "bilimsel teknolojik devrim" kapsamında, bir üretim biriminin nasıl yönetileceği ile ilgili olabileceği gibi, bir ülkenin veya bölgenin nasıl yönetileceğini de içeren kapsamıyla, genişletilmiştir. Mantığında, "devlet ve belediye yönetimi de bir hizmettir ve bu hizmetin standardının da kontrol altına alınması ve tekelleşmesi gerekir" yatmaktadır. Yani karlı bir işletme haline getirilmelidir.

Bir devlet ya da uluslar arası bölgesel örgütlenme, esnek yönetim teknolojisi ile nasıl yönetilir ve buna bağlı olarak yerel yönetim nasıl oluşturulur?

Yerel yönetimler veya yerel yönetim modeliyle, bölge kalkınma ajansları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkiyi açıklamadan önce biraz daha sisteme ilişkin açılımlara gerek vardır.

Sınıflar mücadelesinin 20. yüzyıla ait örgütlenme biçimleri içinde devlet ve belediye örgütlenmesinin modeli olarak kabul gören şekli, devletlerin cumhuriyetle idaresi, belediyelerin de halk meclisleri ile idaresi olmak üzere, iki başlı ve halklar mücadelesinin karşılıklı sosyal gelişimine uygun biçimlenmesi durumudur.

Belediyelere, "yerel yönetimler" adının verilmesiyle ortaya çıkan süreç, kavramsal tartışmalarla, yerelleşme-özelleşme ve yönetim kavramlarıyla eşzamanlı geliştirilmiştir.

Devletlerin cumhuriyetle idaresinin de kısıtı olan yasama-yürütme-yargı erkinin ayrılığı prensibi, eğitim-sağlık ve sosyal güvencede eşitlik, özgürlük ve adalet prensibi, tüm cumhuriyet anayasalarının temelini teşkil etmektedir.

Yeniden yapılanma veya kalite teknolojisine göre yeniden örgütlenme (ISO'ya bağlı kurullarla örgütlenme) açısından hem devlet hem de belediye kavramları ve hizmetlerinin biçimi reorganizasyona uğramaktadır. Dayanağını da "good government" adlı Amerikan politikasından almaktadır.

Sermaye sınıflarının "Yeniden ve Yerinden Yönetim Teknolojisi"nde devlet ve belediye hizmetlerinin yürütülmesi işlevinde de, üretim süreçlerinin tümü için geçerli olan üç safha geçerlidir: (1-Planlama, 2- Üretim, 3- Denetim) Cumhuriyet yönetiminde bu safhalar; 1- Yasama, 2-Yürütme, 3- Yargı olarak karşımıza çıkar. Cumhuriyet yönetiminin en temel ilkelerinden biri olan yasama, yürütme, yargı erkinin birbirinden bağımsızlığı, halkın yönetime katılımı ve devlet hizmetlerinden eşit bir biçimde yararlanabilmesi ve hukuksal olarak hak arayabilmek için gerek-

li özelliklerdir. İdari reformlarla merkezi idarenin yetkilerinin yerel yönetimlere devrini ve görevlerinin piyasaya açılmasını öngören yeniden yapılanma, bu hizmetlerden halkın eşit yararlanma ve hak arama olanaklarının kısıtlanması anlamına gelmektedir.Yasamada, yani planlamada, "sosyal devlet"e ait bir anlayış olan sermayenin risklerinden "sınırlı sorumluluk" alma, halkın temel ihtiyaçlarının eşit ve hizmetlerden parasız olarak adil yararlanma gibi olanaklar, yeni hukuksal adımlarla tersine çevrilmeye çalışılmaktadır.

Değişim, IMF ve Dünya bankası ile yürütülen anlaşmalar gereği, Stand-By, SAL(yapısal uyarılma kredileri), SECAL(sektörel yapısal uyarılma) kredileriyle, '79 ve '80'li yıllardan itibaren başlayan kamu reformu ve yerel yönetimler reformu adı altında yürütülmektedir. Ama daha etkin olarak, '90 yılından sonra böyle bir değişime temel olan anlaşma, PUMA(=public management), OECD'nin yan örgütü olarak kurulduktan sonra, bağlı ülkelerinin tümünde, sosyalizmden "serbest piyasa ekonomisine geçiş"leri düzenleyen bir kuruluş olarak işlev görmeye başladı. Ve tüm diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de, sektörel üst kurulların oluşmasında ve üretim alanlarının piyasaya açılmasında etkin ve ideolojik bir rol üstlendi.

Üst kurullar, hükümetlere ait yasama-yürütme-yargı erklerini tümüyle elinden alarak, piyasa kurallarının geçerli olduğu Kalite sistemine göre hükmetme ve yönetme yetkisi ile donatıldı. Bu kurulların ve kurullar yönetiminin mimarı olan üç dünya örgütü, BM, OECD ve AB, ama hepsinin üstünde ABD, bu modele "good governmens" yani "güzel yöneticilik" adını vererek, tüm fonlarını bu modelin hayata geçmesi için kullanmaya başlamaları 1990'ların başlarıdır. 1992 yılında(Rio'da) BM- Kalkınma bürosu UNDP, Yerel Gündem 21. programları çerçevesinde "kent konseyleri" uygulaması için, çeşitli girişimlerde bulundular ki bunlardan en önemlisi Habitat 1. ve 2., "sivil toplumculuk'un geliştirilmesi projesinin ayaklarını oluşturdu.

Bir örnek vermek gerekirse; UNDP ve '95'de dünyayı yenilemek üzere kurulan DTÖ, örneğin MEB gibi bakanlıklara "Milli Eğitimi Geliştirme Programları" adı altında projeler için fon vererek, "Eğitim Bölgeleri Danışma Kurulları" oluşturmaya çalıştı. Bu kurullar belirli bir bölgenin salt eğitimini değil, o bölgeye ait tüm mal ve hizmet üretimine ilişkin piyasa koşullarına göre eleman yetiştirmek üzere yönlendirildi ve çeşitli meslek okullarının ve öğrenci sayılarının tespitinin de içinde olduğu geniş bir proje hazırlıklarına yönlendirildiler. Bu Danışma kurullarının bağlı olduğu birim, Üst kurulları olan EBÜK(Eğitim ve Bilim Üst Kurulu) ise doğrudan Hazine ve Dış Ticaret müsteşarlığı ile bağlantılı olarak, DTÖ'nün Hizmet Konseyi'nin bir alt kuruluşu olarak karşımıza çıktı. Ve EBÜK ve diğer tüm üst kurulların başkanları doğrudan DTÖ tarafından atanır oldu. Yani tüm hizmetler ve üretim "dünya piyasası"na açıldı. Doğal olarak buradaki "dünya", en güçlü silah ve çelik, kimya, otomotiv başta olmak üzere dünya tekelleridir. (Bunların temsilcileri konumundaki pek çok danışman şirket, farklı sektörlerde, akreditasyon kuruluşlarına bağlı şirketlerin yönlerini çizen ve denetleyen firmalar olarak işlev görürken, devletin görevlerinin pek çoğunu özelleştirilmiş olarak yapmaya başladılar).

DTÖ, AB, OECD veya UNDP(BM) gibi kurumlar, yapısal reform adına 90'lı yıllardan başlamak üzere, çeşitli etnik, dinsel veya "toplumsal örgütlenme" alanlarında faaliyet yürütmek üzere, çeşitli fonlarla destek verdikleri yeni kuruluşlar türeterek veya eskileri proje desteği ile etkisi altına alarak, sivil toplum örgütleri (STÖ) oluşturmaya yöneldiler. Hatta tüm faaliyetlerini bu alanlara kaydirdılar.

Çünkü sivil toplum örgütleri, sermayenin yeni yatırım alanı olarak yerel yönetim tasarımının en önemli ayağını, tabanını oluşturacaktır. Çeşitli fonlanmış kuruluşlar, girdikleri her etki alanında "kalkınma projeleri" adına yatırımlara başladı. (Doğrusu, bu projeleri, "bölme projeleri" olarak okumaktır.) Uluslar arası sermayeden beslenmeyen ve sermaye tabanlı olmayan kurumların sivil toplum kurumları olmayacağı, sermaye ile ortaklaşma adına yönetime katılmayacağı, çok katı ve kesin bir dille, governmentler toplantılarında ele alınmaktaydı.

Çiğmel yöneticilik, (good government) sadece AB'ye, veya DB, BM, OECD gibi kurumlardan birine bağımlılık, olarak algılamak doğru değildir. AB'ye uyum projesi olarak pek çok devrimci demokrat tarafından da desteklenen bu projelerin yönetim modeline, büyük tekellerin, kurumlar ve devletler üstündeki etkilerinin genel yönelimi olarak bakmak gerekir. Ama aralarındaki temel koşul olan rekabetin kurallarını içeren kurallar bütünü olarak bakmak daha doğru bir yaklaşımdır. Tekellerin, tüm çatışmalarına ve sürüşmelerine rağmen üstünde hemfikir oldukları bu kurallar, içinde sermayenin ve kapitalizmin devamı ve bekası yatan bir teknolojiye dayanmaktadır; esnek yönetim teknolojisi. **Esnek yönetim teknolojisi, iki temel üstüne şekillendirilmektedir;**

1- Salt kalite felsefesinin geçerli olduğu bir ideolojik şekillenme ile eşgüdümü mükemmeliyet propagandası, esneklik, şeffaflık, demokratikleşme, her tür bilgiye ulaşılabilirlik, verimlilik, sürdürülebilirlik, kaliteli yaşam modeli gibi işçi ve emekçiler açısından palauralar bütünü olan, ama tekellerin çıkarları açısından gerçekleştirilmeye çalışılan modelin fikri alt yapısı.

2- Tüm üretimi ve yönetimi, mümkün olan en küçük parçalara bölerek, tekellerin merkezlerinde kontrol etme ve planlama için gerekli olan kalite standardı ve esnek üretim-esnek yönetim modelini üçlü dalga teorisi ile dünyaya yaymak.

Bunları sırayla ele alalım.

1-Esnek üretim teknolojisinin ve onun yönetiminin, mükemmel bir teknoloji olduğuna, çok yaygın ve etkin propagandalarla gelinen bugün, toplumun geniş bir kesimi ikna edilmiş veya ideolojik olarak ses çıkaramaz hale getirilmiştir. Kaliteli toplum, yaşam, hizmet, vs. propagandalarla, kalite eğitimi her alana yayılırken, özellikle sendikaları ve kamusal-mesleki örgütleri etkisi altına almayı başarmıştı.

2-Esnek yönetim teknolojisi, "tüm iktidar sermayeye" bağlamında, en büyük sermayenin en güçlü iktidar olacağı bir model ve mekanizmayı geliştirmektedir. Bir yandan devlet otoritesi, diğer yandan belediye otoritesi, ve diğer "halk otoriteleri"(STÖ), sermaye veya tekel otoritesi karşısında birleşmeli ve bir bütün olarak en büyük sermayenin erkini tanımalıdır. En büyük sermayenin çıkarlarını korumalı, devamını sağlamalı ve onun yolunu açarak daha büyük kazançlar elde etmesinin yollarını döşemelidir. Tabii ki bu mantığı sermaye sahipleri açıkça görür haldeyken, STK olarak örgütlenmiş kitle veya grupların tabanları, farkına değildi. (TTB, TMMOB, Baro veya sendikaların, "sivil toplum örgütü" olarak tanımlaması gibi)

Esnek yönetim teknolojisi, esnek üretimin daha fazla rekabet, kar ve rant mantığına uygun olarak ortaya çıkan birikimin, daha kolay ve hızlı bir yolla tekelerde toplanmasına imkan sağlayacaktır. Bunun için devletler, bölgeler, kurumlar, toplumsal yapılar, vs. mümkün olan en küçük parçalara bölünerek, tüm yaptıkları ve yapacakları hizmetlerin karının kayıt altına alınması ve bu bilginin kolay ulaşılabilir ve her an kontrol edilebilir olması sağlanacaktır. Yani "şeffaflık" ilkesi, tekellerin kontrol merkezleri için gereklidir. Şirketlerin olduğu kadar devletlerin ve belediyelerin de, idari, mali ve hukuksal işleyişi, tekel merkezlerinin kontrolüne geçmeli ve bu merkezlerin çıkarlarına olmayan hiçbir adım atılmamalı veya kayıt

dışı kalmamalıdır. Çünkü sermayenin en küçük karı dahi gözden çıkarmaya tahammülü kalmamıştır ve gittikçe saldırganlaşmaktadır. Varlığını tehdit eden her unsur ve yapılanmayı kontrol edebilmeli ve sistemini "sürdürebilmeli"dir. "Sürdürülebilirlik ilkesi", kapitalizmin sürdürülebilirliği için benimsenmektedir

Esnek yönetim teknolojisi olarak hayata geçirilmeye çalışılan proje "Gündem 21", a) Uluslar arası Gündem-21, b) Ulusal Gündem-21 ve c) Yerel Gündem-21 olarak üç aşamalı bir yönetimi içermektedir. (Dalga teorisi) Bu projelerin temel ilkeleri; sürekli gelişim, esnek istihdam, esnek örgütlenme, performans yönetimi, sürdürülebilir kalkınma, hesap verebilirlik, açıklık-şeffaflık, demokratik ve stratejik planlama ve yerelleşme, 1992'de Rio Konferansı ile tekellerinde üzerinde birleştikleri açılımlardır.

Bilindiği gibi bu yapı, '80li yıllardan bu yana sermayenin strateji merkezleri ve think-tank kuruluşları (dernek, vakıf, ajans, platform, gönüllü kuruluşlar, vs) tarafından yürütülüyordu.

"Devlette Reform" başlığı altında, '80 darbesi sonrası 24 Ocak kararları ile başlayan, '95'te "Devlette Kalite" vizyonu ile "Acil Eylem Planı"na dönüşen ve ardından 2002 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konan ve uygulamada, Anayasayı ihlal eden bir dizi yasal düzenlemelerle, varolan idari, mali ve hukuksal yapıları alt üst etmeye devam eden uygulamaların tümü, esnek yönetim modelinin kurallarına göre yeniden düzenlenmeye devam edilmektedir.

Türkiye coğrafyası, Düzey-1'le 12, Düzey-2 ile 26, Düzey-3 ile 81 bölgeye ayrıldı. Ve bu bölgeler, TÜİK ve İstatistik Bölge Birlikleri (İBB'ler) eliyle, bölgelere ait sosyal-siyasal ve ekonomik gelişmelerin istatistiki kayıtlarını, alt yapı çalışması olarak hazırladıktan sonra, stratejik planlama ve projelendirme işlemlerini BKA'lara devretmeye hazır hale getirildiler. DPT'nin yerine TÜİK ikame edildi. Belediyelerin yerine ise, BKA'lar ikame edildi. Böylece tüm "söz-yetki-karar BKA'lara" tanınmış oldu. Planlama, Bölge Kalkınma Ajansları ve İstatistik Bölge Birlikleri eliyle yürütülen, bölge idareleri, "yerel yönetim" değil, "yerel işletme" anlamında kurulan veya kurdurulan "yeni örgütlenme modelleri"ne devredilmektedir. Ve, "tüm iktidar sermayeye" sloganı etrafında önemli bir adım atılmış oluyor.

Yerel Yönetimler yasası ve BKA yasası, TMMOB'nin tüm karşı çıkışına rağmen yasalastı. Ama çok daha önceden, 10 bakanlığın taşra teşkilatlarının kaldırılması ile ortaya çıkan boşluk, serbest mühendislik ve mimarlık büroları türü KOBİ'ler ve akreditasyon kuruluşları, bağlı taşeron şirketleri tarafından doldurulmuştu.

AB ile Türkiye arasında imzalanan Katılım Ortaklığı Belgesi ile atılan hukuksal adımların en önemlilerinden biri de, KYTK'dur.

Diğeri ise, Türkiye'nin, mimarı ve merkezinde olacağı Büyük Ortadoğu Projesi'dir ve doğrudan Amerikan Devlet sermayesi tarafından da fonlanmaktadır.

ABD senatosuna verilen 8 nisan 2004 tarihli yasa taslağı ile BOP projesinin en önemli ayağı olarak Türkiye'de, toplam 32 Orta-doğu ve Orta Asya devletini kapsayacak bir planın uygulanması için, bir kalkınma bankası, bir kalkınma vakfı ve bir demokrasi fonu kurularak yürütülmesi istenen ilkeler ise şöyle özetlenebilir;

BARIŞ HERKESİN İŞİDİR!

Selçuk Karstarlı Endüstri Mühendisi

Henry Joliot Paris Komünü savaşçısı bir maden işçisi idi. 30.000 kişinin öldürüldüğü karşı-devrimden sonra Belçika'ya sığınmış ve uzun sürgün yaşamından sonra Paris'e tekrar dönmüştür. Burada 19 Mart 1900'de Frederic adını verdikleri bir çocuğu dünyaya geldi. Henry Frederic'i komün anıları ile büyütür. Bu anıların onun daha sonraki yıllarda yaptıklarına, cesaretine ve onurlu direngen tavrına çok şey kattığını söylemek yanlış olmaz. Ancak bu değerli adamı ve ağabeyini lise yıllarında kaybeder. Eski Komün savaşçısı babasını kaybeden Frederic okuduğu özel okulu (Lakanal Lisesi) bırakıp parasız bir okula (Lavosier Lisesi) gitmek zorunda kalır. Bu lisede okurken kimya ve fizikle ilişkisi artar. Evin bir bölümünü laboratuvar haline getirir.

Lise öğrenimi sonrasında Paris'teki birkaç parasız yüksek okuldan biri olan Paris Fizik ve Kimya Yüksek Okulunun 1918 yılındaki sınavını geçemesine rağmen 1919 yapılan sınavda 1. olur. Ancak sağlık koşulları el vermediği için bir yıl sonra eğitime başlayabilir.

Bu okulun en büyük özelliği Curie çiftinin burada öğretim üyesi olmaları ve polonyum ile radyumu bu okulun bahçesindeki bir barakada bulmuş olmalarıdır. Ancak Frederic'in eğitime başlamasından önce Piere Curie Sorbone Üniversitesine atanmış ve yerini Paul Langevin almış, Frederic onun öğrencisi olarak 1924 yılında okulu birincilikle bitirmiştir. Eğitiminin ardından 6 aylık askerlik dönemi ardından tekrar aynı okulda Marie Curie'nin asistanı olarak cüzi bir gelire çalışmaya başlar. (Frederic Joliot'un bilgi ve yeteneklerinde birisinin Pariste kazanabileceği paranın yanında asistanlık bursu oldukça küçük bir miktardır.)

Bu okul Frederic Joliot'ya sadece bilimsel çalışma olanaklarını değil, aynı zamanda Langevin ve Curie gibi insan hakları savunucularının dostluğunu kazanma olanağını da sunmuştur.

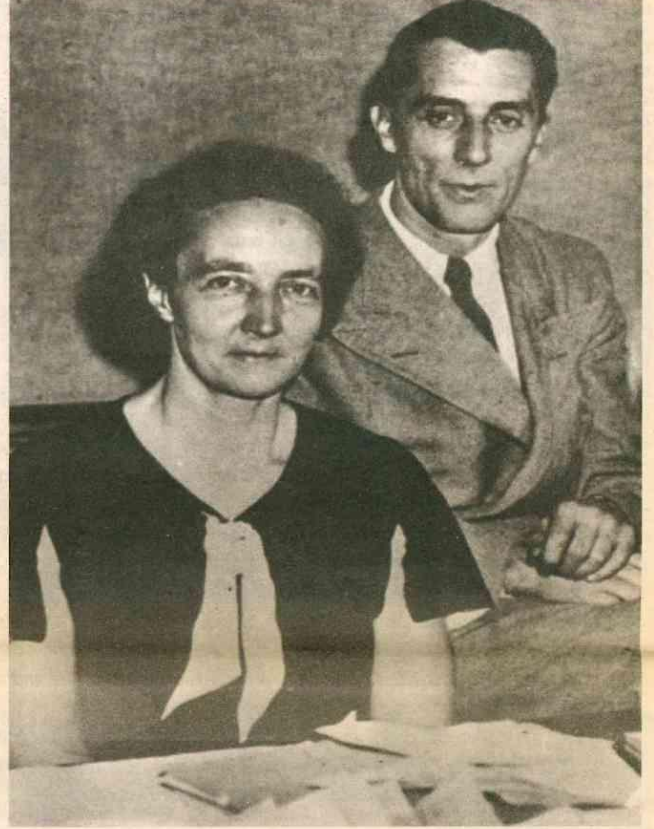
Frederic Joliot bu okuldaki hocasının kızı ve diğer asistanı olan Irene Curie ile tanışacaktır. Irene onun hem bilimsel çalışmalarında hem de hayatının her anında en iyi yoldaşı, en sevdiği insan olacaktır. Irene ile evlenen Frederic Joliot tarihe eşinin soyadı ile kendi soyadını birlikte kullanan ilk bilim adamı olur. Joliot - Curie çifti ağırlıklı olarak radyoaktiflik üzerine çalışmışlardır. Bu çalışmalar içinde en önemlisi yapay radyoaktifliği keşifleridir. Bu çalışma çifti 1935'te Nobel Kimya ödülünü kazanmıştı.

Joliot - Curie çifti insanlığa sadece bilimsel çalışmaları ile değil aynı zamanda savaş karşısında aldıkları net tavırla ve yürüttükleri faaliyetlerle de hizmet etmişlerdir.

F. Joliot laboratuvar çalışmalarına tutkuyla bağlı bir insan olmasına rağmen hayatı O'na üretilen bilginin kim tarafından ve ne için kullanıldığının önemini göstermişti.

F. Joliot için çok önemli değişimlerden biri de Nazilerin Fransa'yı işgali ile başlar. Aşırı sağcı Reynould hükümeti Nazi ilerleyişi karşısında halka silah dağıtılması önerisini reddederek Paris'ten kaçmasının ve Paris'i açık şehir ilan etmesi ardından Paris tek kurşuna atılmadan Nazilerin eline geçmişti. (14 Haziran 1940)

Bu gelişmeler sırasında Joliot'ya savunma bakanlığı ellerindeki ağır suyun yurt dışına çıkarılması görevini vermişti. Joliot bu görevi üniversiteden arkadaşlarına vererek ülkede kalma kararı aldı. Bu kararında iki şeyin etkisi olduğu bilinmektedir. Birincisi Fransa'da bilimsel çalışmanın kesintiye uğramadan gelecek nesillere taşınması, ikincisi ise sonradan ortaya çıkacak olan Nazilerin yürüttüğü bilimsel çalışmaları sabot etmektir. Ancak Joliot her şeyi düşünmesine rağmen herkes onun kadar dikkatli değildi. İşgalin hemen sonrasında çalışmalarının büyük bir kısmını imha etmesine rağmen hükümetin elindeki kopyalar Nazilerin eline geçmişti. Bunun üzerine Naziler Joliot'ya atom bombası için çalışması emrini vermişlerdi. Joliot ve asistanı ise böyle bir bombanın yapılması için ellerinden geleni yapmakta, çalışmaların yanlış seyri için uğraşmak-

ta, ellerindeki siklotronun arızalanması için uğraş vermede idiler. Ancak dünyanın diğer yanında ABD'de bir çok bilim adamı savaşın ve ölümlerin durdurulması için böyle bir silahın yapılması gerekliliğine inandırılmışlardı. Bu silahın sadece bir tehdit unsuru olacağı ve kullanılmayacağı yalanına boyun eğmişlerdi. Ama bu safca tutum onları Hiroşima ve Nagazaki katliamlarının mimarları haline getirmişti. Birçok bilim insanı sadece laboratuvar çalışmaları ile insanlığa katkı sunulamayacağını bu acı deneyle öğrenmişti.

Joliot herkesin Fransa'dan kaçtığı bir dönemde Fransa'da kalarak Komünist Partinin Ulusal Direniş Cephesini örgütlemeye koyulması ne kadar onurlu ve yiğit bir bilimci olduğunun da kanıtıdır. O savaştan sonra da 1946 yılında kurulan Dünya Bilim İşçileri Federasyonu başkanlığına ve 1949 yılında Dünya Barış Kongresi Hazırlık Komitesi başkanlığına seçildi. 20 Nisan 1949 sabahı 72 ülkeden 600 kişinin katılımıyla açılan kongrede kürüye gelen Joliot "barış herkesin işidir" sözü ile tarihten bugüne anlamlı bir mesaj göndermişti.

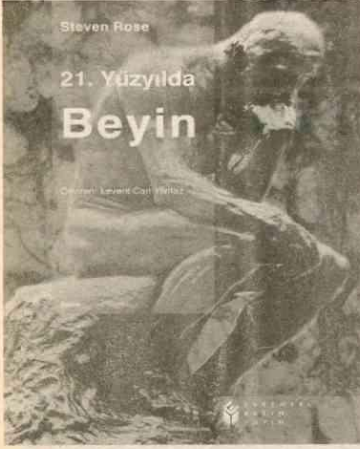
Joliot-Curie çiftinin çalışmalarının ağırlığını radyoaktivite üzerine yapılmış çalışmalar oluşturması nedeni ile 1957 yılında Irene ve 1958 yılında Frederic Joliot Curie yaşamını kaybetmiştir. 18 Ağustos 1958'de Sorbone Üniversitesi önünde toplanan binlerce kişi gözü yaşlı insan karşısında J.D. Bernal şunları söylemişti.

"... O gerçekleştirdikleri ile, gözü pekliliği ile insanın en çetin güçlüklerin üstesinden gelebileceğini, en acımasız kötülükler ile savaşabileceğini bizlere gösteren canlı bir örnek olmuştur. İnsanlık onun düşlediği dünyayı mutlaka kuracaktır." Son sözü üyesi olduğu Fransa Komünist Partisi adına R. Garaudy Frederic Joliot Curie'nin sözleri ile bitirmişti.

"Benim gibi düşünmeler izimden yürüyecekse eğer, ben hep aranızda olacağım. O zaman ölüm nedir ki."

Kaynak: Güney Gönenç, Hep Aranızda Olacağım, Ankara, 1983

M. Arif KOŞAR
Bilgisayar Mühendisi

21. Yüzyılda Beyin

Yazar: Steven Rose
Yayınevi: Evrensel Basım Yayın
Çevirmen: Levent Can Yılmaz
Sayfa sayısı: 416
Basım tarihi: 2008 - Ekim

Hem "Beyin ve Davranış Araştırma Grubu" hem de daha geniş bir bilimsel çevre tarafından on yıllardır gerçekleştirilmiş olan ortaklaşa araştırmalar, tartışmalar ve konferanslar sonucunda elde edilmiş bilgiler ve deneyimleri temel alan bu kitap beyin biyolojik ve toplumsal gelişimini inceliyor. Günümüzün en çok tartışılan sorunlarına bilimsel açıdan yaklaşan Steven Rose bu kitabında (çalışmasında) konuyu; sinir hücrelerinin ve beyin evriminden, çağımızın hastalığı depresyona ve ilaç şirketlerinin durumuna kadar geniş bir yelpazede inceleyip, irdeliyor.

Eski Yunan ve Roma'da Mühendislik

Yazarı: J. G. Landels
Yayınevi: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları
Sayfa sayısı: 262 sayfa
Basım Tarihi: 2007

Eski Yunan ve Roma gibi büyüleyici iki uygarlığın mekanik becerilerine ilişkin bir bakış açısı kazandırmayı amaçlayan bu kitapta, bilimsel düşüncenin gelişimi anlatılırken teknolojinin ve "akıl sınırlarının" günlük hayatla olan ilişkisine de yer veriliyor. J.G. Landels'in özenli bir araştırma sonucunda kaleme aldığı Eski Yunan ve Roma'da Mühendislik, bilimin arkeolojisine yönelik önemli bir çalışmadır.

ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ VE EĞİTİM

- Çevre Mühendisliği Nedir? Çevre Mühendislerinin Çalışma Alanları Nelerdir?
- Çevre Mühendisliği Eğitimi ve Sorunları
- Yetkin Mühendislik
- Çevre Hukuku, Kanunlar, Mevzuatlar ve Taraf Olunan Sözleşmeler ve Bunların Uygulamaları

MÜHENDİSLİK VE ÇEVRE SORUNLARI

- Güncel Çevre Sorunları (Enerji, Çeri Dönüşüm vb.)
- Çevre Politikalarının Uygulanabilirliği
- Mühendislik Yaklaşımları ve Etiği
- Küresel Krizin Çevre Projeleri Üzerine Etkileri

Panel konuları;

"Su Sorunu"

"Marmara Bölgesi ve Kocaeli'nde Hava Kirliliği"

"Mevzuatta ve İlgili Protokollerde Uygulanabilirlik Sorunları"

"Türkiye'de Çevre Politikaları"

"Üniversitelerde Çevre Mühendisliği Bölümü Öğrenci Sorunları"

Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO) Öğrenci Komisyonu tarafından 25 - 26 Nisan tarihlerinde Kocaeli Üniversitesinde 3. Öğrenci Kurultayını gerçekleştirilecektir. Kurultayda çevre mühendisliği, çevre mühendisliği eğitimi ve çevre sorunları tartışılacaktır.

Tmmob
çevre mühendisleri odası

3. Öğrenci Kurultayı

25-26 Nisan 2009

Kocaeli Üniversitesi
Umuttepe Yerleşkesi
Morfoloji Salonu

çevre mühendisliği ve eğitim
mühendislik ve çevre sorunları

sunum özelleri için son tarih 23 Ocak 2009
sunum tam metin son tarihi 20 Şubat 2009

cmokocaeli@cmo.org.tr

Hasan Uçar
İstanbul Üniversitesi
Çevre Mühendisliği Bölümü
hasanucar87@hotmail.com

BURSSUZ KALDIK!

Bu öğretim yılı başında verilmesi planlanan İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin başta olmak üzere il ve ilçe belediyelerin lisans ve yüksek lisans öğrencilerine verdiği burslar CHP'nin anayasa mahkemesine başvurusu ile iptal edildi. İlk olarak İstanbul'da Recep Tayyip Erdoğan'ın belediye başkanı olduğu dönemde verilmeye başlanan bu bursların belediyelerin reklam ve seçim yatırımı olduğunu biliyoruz. Verilen bu burslar öğrencilerin bir talebi ya da emeği karşılında değil belediyelerin "lütfu" oldular. İstanbul açısından baktığımızda, belediyenin telaffuz ettiği 50 bin rakamı İstanbul'daki 250 bin civarında üniversite öğrencisine kıyasladığımızda önemli bir rakam.

Belediye bursunun kesilmesi sonucu öğrenciler önemli bir gelirden oldular. Belediyeler öğrencilere 100-150 TL arasında bir para veriyorlar. Her öğrencinin 100-150 TL ile yapılabileceklerin listesi farklı olur. Kimisi bunu temel ihtiyaçlarını karşılamak için harcar, kimisi eğlence için ayırır. Öğrencilerin durumuna baktığımızda da çoğunun bu parayı temel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanacağını söyleyebiliriz.

Bursların kesilmesine verilen ilk tepki bursların tekrar verilmesini istemek oldu. Sıradan bir öğrenci açısından bu konu bursların geri verilmesini istemekten öteye gitmez. Ya belediyenin bu parayı tekrar vermenin bir yolunu bulmasını bekler ya da buradan oluşan maddi açığı karşılamak için başka alternatifler arar (ki bu daha fazla çalışmak olur). Bu tepki doğal karşılanabilir ancak verilen bu bursların neden, nasıl verildiğini düşündüğümüzde sorunların ve soruların başladığını

görmekteyiz. Bir kere burslar başlangıçta tamamen politik bir hesapla veriliyor. Sonra da bu bursların verilmemesi ile ortaya çıkan maddi eksiklik, günlük hayatımızdaki etkileri bizlere daha farklı ve burs almayan diğer öğrencileri de kapsayacak geniş bir mücadele hattı sunuyor.

Bursların kesilmesi bize nasıl bir belediyeçilik- nasıl bir yerel yönetim istediğimiz anlatmada çok büyük olanaklar sunuyor. Çünkü su, elektrik, ulaşım gibi en temel gereksinimler belediyeler aracıılığı ile karşılanıyor. Bunlar da bir evin en önemli gider kalemlerini oluşturuyor. Öğrenciler (özellikle şehir dışından gelen öğrenciler için) açısından bu konular en fazla sıkıntı yaşanan konular. Taleplerimizi bursların geri verilmesini istemekten öteye götürüp belediyenin verdiği bu hizmetleri tartışmamız gerekiyor. Suda, elektrikte, ulaşımında yapılan zamlara karşı tekrar meuzülenmemiz gerekiyor. Çünkü Belediyeler verdikleri paraları yaptıkları zamlarla kolaylıkla geri alabiliyorlar. Mevcut belediyelerin önemli bir kısmı AKP'nin elinde olduğunu biliyoruz. Her türlü talep karşısında kaynak yokluğunu öne süren AKP hükümeti dünya kapitalizminin içinde bulunduğu ve ülkemizi etkilemeye başlayan bu krizden patronlara emekçilerin birikimleriyle oluşan fonlardan karşılamak istiyor. Bugün öğrenciler belediyelerden burs değil günlük yaşamlarında önemli bir yer tutan suda, elektrikte, ulaşımında indirimlerde bulunmalarını hatta bu hizmetlerin ücretsiz olmalarını istemeliler.